



LA DISLÈXIA

Descobrint perspectives interiors

Autora: Laura Sais Vilaseca
Tutor: Josep Tort Cama
Data d'entrega: 03/06/2019
Grau: Pedagogia

(sobre cómo Harry Potter cambió su percepción de la lectura) “Dislexia no es una clasificación que signifique que no puedes hacer nada. Es una oportunidad y una posibilidad de aprender de manera diferente. Ustedes tienen cerebros mágicos que solo procesan de manera diferente. No creas que esto te va a limitar”.

—Hello! Daily News

Agraïments

Vull agrair aquest treball a diverses persones, en especial als meus pares, per la constància, l'ajut i els valors que ens han inculcat tant al meu germà com a mi. Per la força i la paciència que han tingut en liderar amb dos fills amb dislèxia, perquè tot i que no els hi hem posat gens fàcil, sempre han estat al nostre costat per fer-nos la vida més senzilla.

Al meu germà, perquè encara que sempre ens baralléssim, també em motivava a continuar i no deixava que abaixes mai els braços. Ell m'ha ensenyat que la dislèxia no és cap impediment per tirar endavant, és més, a vegades s'ha de buscar el costat positiu i veure que tot passa per alguna cosa.

A la Natàlia pels ànims constants i a tota la meva família en general, per haver-me ajudat a arribar fins aquí.

També voldria agrair a tots els mesters d'escola, de classes particulars (que n'han estat molts), als professors i professionals que han passat per la meva vida i m'han ajudat a poder tirar endavant, per fer-me veure que amb esforç ens en podem sortir. Molts han estat persones importants i que han marcat un abans i un després des del moment de tenir-los.

També m'agradaria dedicar aquest projecte a tots aquells que no van confiar amb mi, perquè sense ells tampoc hagués pogut arribar on sóc. Ells, amb les seves poques ganes i la mala manera d'educar em van fer més forta quan l'únic que volien era veurem dèbil. De tot se n'aprèn i espero que ningú més s'hagi de topat amb persones com elles.

Al meu tutor de treball, Josep Tort, per tota l'ajuda destinada a mi i per posar-me les coses fàcils, per encaminar-me i donar-me tantes facilitats. Ell ha sabut treure ferro d'un treball que per mi era un món. Gràcies.

A la meva tutora de pràctiques, Agnès Martí, que em va orientar tan bé l'any passat i em va omplir de força. També agraeixo al lloc on vaig fer pràctiques (aula d'adults de Castell-Platja d'Aro i S'agaró) i als professionals amb els quals vaig compartir tots aquells mesos, perquè em van orientar, ajudar, ensenyar i valorar.

A la M. Àngels Viñals, que amb la seva saviesa va aconseguir veure que el meu germà era dislèctic i gràcies a ella vam poder començar una vida nova i amb l'ajuda necessària. A la Núria Regincós i a la Valle Tèllez, per confiar en mi i fer que em valeres més en la meva època de primària. No m'oblido d'elles i puc dir ben alt que han estat les millors mestres que he tingut.

A l'Esther Blanco, encara que em digués que havia de buscar un altre camí que no fos l'estudi per encaminar la meua vida, sempre va estar disposada a donar-me un cop de mà. A l'Eva Lloveras, per brindar-me l'oportunitat de compartir feina amb ella i començar a treballar d'allò que tant m'agrada i m'omple en el seu centre.

A la Judit, Alba i Lúdia, per demostrar-me que amb esforç i constància tots els somnis es poden fer realitat.

A la Georgina, Irene, Joana i Míriam, per donar-me un cop de mà durant aquests anys de carrera, per confiar en mi, per no deixar que em rendís, per ajudar-me amb els treballs i a estudiar i ser sempre tan indispensables.

A l'Anna A, perquè sempre he tingut un dubte li he pogut demanar i ha estat disposada a ajudar-me a organitzar aquest treball.

A la Paula, per confiar en mi, per revisar-se cada treball que he entregat al batxillerat, TEI i a la universitat. Per ajudar-me a realitzar-los i donar-me sempre l'ajuda necessària.

A la Maria Teresa Figueras perquè una de les millors coses que he fet aquests últims anys ha estat anar a un psicòleg, i si a algú li he d'agrair és evidentment a ella.

A la Núria Felip, per la confiança, per la motivació i per organitzar-me un viatge a Xile com a voluntària per també poder posar en ordre les meves idees i tornar amb més força que mai per realitzar aquest treball.

A la Cristina Pujol, Sheila, Jordi... entre altres, per haver confiat amb mi i per valorar-me més que jo mateixa. Sempre és important tenir bons amics al costat que t'impulsin a seguir endavant.

A les persones entrevistades, sense elles no hauria pogut fer aquest treball.

Finalment agrair als meus nens i nenes amb els que treballo. Perquè sense ells res valdria la pena. Ells són els que em motiven cada dia a seguir, pels qui intento formar-me com una bona pedagoga i professional de l'educació. Per la confiança que em brinden els seus pares i mares i, per l'esforç que fan i la superació que demostren.

índex

1. Resum i paraules clau. Abstract and Keywords	6
2. Introducció	8
• Motivació personal	8
• Justificació del treball	11
• Introducció al treball teòric	11
• Objectius	13
3. Aproximació teòrica/conceptual a la temàtica objecte d'estudi	13
a. La dislèxia al llarg de la història	13
b. Actualitat de la dislèxia	16
c. Característiques de la dislèxia	17
d. Diagnòstic de la dislèxia	18
e. Tractament de la dislèxia	19
4. Aproximació a l'espai social o context	22
a. El sistema educatiu a Catalunya	22
b. El context del meu treball i els casos escollits	23
5. Metodologia (objecte, delimitació, tècniques d'exploració, etc.)	27
6. Exposició i anàlisi de les dades recollides	30
7. Conclusions i reflexions de la recerca	40
8. Aportació al bagatge de coneixement de la Pedagogia	43
9. Referències	45
10. Annexos	47
• Entrevistes	47
a. Entrevista 1 (Cas 1)	47
b. Entrevista 2 (Cas 2)	48
c. Entrevista 3 (Cas 3)	50
d. Entrevista 4 (Cas 4)	52
e. Entrevista 5 (Cas 5)	53
f. Entrevista 6 (Cas 6)	55
g. Entrevista 7 (Cas 7)	56
h. Entrevista 8 (Cas 8)	58

• Documents sobre la meva dislèxia	60
a. El meu diagnòstic de dislèxia	60
b. Pla individual	63
c. Dictamen d'escolarització	65
d. Dictamen a la universitat	67
• Altres documents	71
a. Pautes de les persones amb dislèxia	71

1. Resum i paraules clau. Abstract and Keywords

Resum:

La dislèxia és una dificultat d'aprenentatge. Aquesta té a veure principalment amb la lectura i l'escriptura.

Tot i que fa molts anys que tenim constància de la seva existència, no sempre ha estat reconeguda. Moltes vegades ha estat definida com un terme negatiu, però avui dia s'ha pogut estudiar i hem pogut definir-la de manera concreta.

Sí que és cert, que tot i els anys que fa que en sentim a parlar, és ara quan més ajudes es vol donar a tots aquells que ho pateixen.

Sabem que és una dificultat d'aprenentatge que és hereditària, és a dir, que passa de pares a fills, tot i que no sempre que una persona ho té, es passa als successors.

Tot i que hi ha molts professionals del món de l'educació que l'investiguen, falta saber actuar per poder ajudar als qui la pateixen, ja que avui dia és una de les mancances més grans que hi ha en l'àmbit.

Amb aquest treball, precisament, el que vull fer és arribar a tothom tot fent una divulgació del que és la dislèxia, de com podem detectar-la, intervenir i ajudar a tots aquells que ho necessiten per així, poder facilitar-los la vida.

Això ho vull fer tot mostrant (segons els casos escollits), els resultats i les conclusions extretes mitjançant l'instrument qualitatiu com ho és l'entrevista.

Cal dir que no puc generalitzar, ja que els casos escollits pensen o senten la dislèxia d'una manera determinada però pot haver-hi altres persones que pensin de manera diferent.

No obstant això, amb les experiències dels casos escollits i la meua pròpia, tinc intenció de mostrar una basant més personal per poder entendre els sentiments de les persones dislèctiques.

Paraules clau: Dislèxia, dislèctic, aprenentatge, dificultat, lectura, escriptura, procés, professionals, educadors, infants, adolescents.

Abstract:

The dyslexia is a difficulty of learning. This has at viewing predominately with the reading and the scripture.

Although it does a lot of years that have proof of his existence, no always has been recognised. Many times, it has been defined like a negative term, but nowadays has been able to study and have been able to define it of concrete way.

Aye that is some, that continuum and the years that does that we hear at talking, is now when more aids wants to give al continuums those that suffer it.

We know that is a difficulty of learning that is hereditary, that is to say, that passes of parents at children, although no always that a person has it, passes at the successors.

Although there is a lot of professionals in the world of the education that research it, fault know act to be able to aid at the who suffer it, since nowadays is one of biggest lacks that there is at the sphere.

With this work, precisely, what went to do is to reach everybody continuum doing a divulging of the dyslexia, of how can detect it, intervene and aid at continuums those that need it for like this, can facilitate them the life.

This want to do it continuum showing (according to the cases chosen), the results and the conclusions extracted by means of the qualitative instruments and is it the interview.

It is necessary to say that I can not generalise, since the cases chosen think or hear the dyslexia of a determinate way but can have other persons that think of different way.

Nevertheless, with the experiences of the cases chosen and my own, have intention to show one basing more personal to be able to understand the sentiments of the dyslexic persons.

Keywords: Dyslexia, dyslexics, learning, difficulty, reading, writing, process, professionals, educators, children, adolescents.

2. Introducció

2.1 Motivació personal

La meva gran motivació cap a la realització d'aquest treball sobre la dislèxia és provocat pel fet de tenir-ne un diagnòstic des dels 10 anys i 3 mesos, quan cursava 4t d'educació primària.

Pensant en el llarg bagatge que porto en els estudis, tant obligatoris com post obligatoris, em venia de gust poder parlar i compartir cada sentiment i emoció, tant negativa com positiva, que he viscut a l'escolarització, tant abans com després de tenir un diagnòstic.

Hi ha hagut moments al llarg de tota l'etapa escolar que he sentit debilitat i ganes de deixar-ho córrer, és a dir, en molts moments m'he vist "petita" davant tots els coneixements que el meu cervell havia d'assolir per poder passar de curs. Tot i això, he de dir que he pogut anar-ho superant de mica en mica, encara que en molts moments, he necessitat molta ajuda per poder arribar on estic ara.

El fet de tenir dislèxia, no és fàcil de portar, sobretot quan vas a l'escola i no saps ben bé que és el que passa. Recordo quan cursava primer de primària que havíem de saber llegir o tan simple com saber les lletres i els seus sons i a mi se'm feia una muntanya, ja que no era capaç de retenir la informació. Em sentia dòcil i veia com tots els meus companys es reien de mi per no saber llegir una paraula completa. Van anar passant els anys i la cosa no va millor i, tot això em creava un estres innecessari. Com que a l'escola veien que el meu ritme lector no era l'adient pel curs que tocava i a més a més, saben que al meu germà li havien diagnosticat dislèxia, van aconsellar als meus pares que em fessin les proves. Un cop obtinguts els resultats i el diagnòstic ho vam dur a l'escola perquè m'ajudessin i ho tinguessin en compte, però no sempre va ser així.

Justament aquell mateix any que estava cursant quart de primària (i també l'any anterior), em va tocar una mestra que pel motiu que fos, no creia en les dificultats d'aprenentatge i em va deixar arraconada a l'aula. Aquest fet va provocar més controvèrsia i maldecaps que no pas alegries i també va fer que la resta de companys de classe passessin aquells dos cursos tractant-me com als "burros" i fent-me sentir malament tot rient-se de mi per no poder aconseguir els resultats de la mateixa manera que ho feien ells. La mestra, cada vegada que em suspenia un examen, ho enuncitava tot renyant-me en mig de l'aula, la qual cosa també va fer que a mi em baixes l'autoestima i no volgués anar a l'escola.

També he de dir que vaig tenir una petita sort durant aquells dos anys perquè la meua tutora majoritàriament estava de baixa i van venir diferents substitutes i elles sí que em van tractar com un igual a la classe i van aconseguir fer-me sentir bé i veure que a poc a poc podria anar aprenent.

La resta de la primària va passar de forma normal tot i que veia com en l'àmbit escolar, a mesura que anava creixent, els continguts s'anaven complicant cada vegada més, sobretot el que tenia a veure amb les llengües i les matemàtiques.

Tot i això, vaig aprovar la primària sense haver de repetir cap curs, i això que sempre em deien que no podria amb tot.

I llavors, va arribar el moment de fer l'ESO. Recordo que no volia començar, que preferia repetir sisè de primària només per no haver d'estudiar en un lloc nou on no coneixia a pràcticament ningú. Em feia molta por suspendre i repetir curs, igual que també m'angoixava el fet que els altres es riguessin de mi.

D'aquella època recordo que la meua pitjor por era el fet que els altres es burlessin de mi. No puc mentir a l'hora de dir que vaig suspendre forces assignatures, però al final les acabava superant i no vaig haver de repetir cap curs, ja que m'esforçava tot el que podia. A més a més, els meus pares em van fer anar a moltes classes de repàs per poder assolir els continguts durant el curs i sobretot, durant el període de l'estiu. Però sí que és cert que el fet que els altres es riguessin de mi (acabant provocant un bullying), va fer que em baixés molt l'autoestima i que part de mi, es tanques en banda i no volgués seguir estudiant. Els meus pares s'hi van negar i em van donar totes les ajudes necessàries per tal que almenys aproves i acabés l'ESO, i així va ser.

Quan vaig tenir les notes de l'educació secundària i, veient que ho tenia tot aprovat (excepte anglès que m'ho van aprovar per junta) vaig decidir anar a fer batxillerat. Realment al començament em va anar bé, no pel tema d'aprovar precisament assignatures però sí pel fet de la relació amb les persones. Havien passat de riure's de mi a tractar-me com a un igual i això em va facilitar molt aquella etapa tot i que al final, va resultar ser la més dolorosa. Aquell primer de batxillerat vaig haver de repetir curs però no em va preocupar massa, ho vaig assumir amb naturalitat. Els professors m'havien explicat bé el motiu i ho vaig entendre sense problemes, és més, hi vaig estar d'acord.

Quan vaig començar el nou curs, em va costar però vaig aprovar. El següent pas era segon. Va ser aquí on les coses es van complicar més i va ser potser, una de les pitjors etapes. La majoria del professorat que tenia em tractava bé, de fet tenia molt bona relació amb tothom. Hi havia una professora a la qual li tinc una gran estima que quan veia que no

aprojava, m'aconsellava que deixés els estudis i que busqués una nova via, però és cert que jo amb el meu orgull no li vaig fer mai cas, i encara sort. A banda d'ella, vaig topat amb una professora que ens feia castellà, ella sí que em va fer la vida una mica impossible. Després d'aconseguir-ho aprovar quasi tot i fer un treball de recerca en el qual vaig aconseguir treure un 9, aquesta professora de castellà em va agafar i em va dir: “una persona amb dislèxia mai podrà ser mestre”, després d'aquesta frase em va dir que ella mai m'aprovaria la seva assignatura, per tant, el següent pas era repetir segon tan sols amb la seva assignatura suspesa.

Com que tenia els dinou anys perquè sóc de principi d'any, em vaig presentar a la prova d'accés a grau superior, amb la sort que vaig aprovar amb nota i vaig poder accedir al grau de tècnica en educació infantil, per tant, no ho vaig pensar dues vegades i vaig decidir deixar el batxillerat i encaminar-me cap al camí que sempre havia desitjat.

Vaig assolir tots els coneixements i vaig passar dos anys més motivada que mai, a la classe em sentia realitzada i amb el professorat també, així que vaig poder treure'm el grau amb els dos anys que durava. Crec que no m'equivoco en dir que va ser una de les meves millors èpoques. Quan vaig acabar, em vaig preparar per anar a la universitat però em feia por i ho veia molt gran així que no ho tenia gens clar, però els meus pares em van insistir i vaig decidir provar-ho. Com que volia entrar a educació infantil, vaig veure que la nota era força alta els anys anteriors, així que vaig presentar-me a un parell d'exàmens de la selectivitat per poder pujar nota. Vaig fer-los a la universitat de llengua de Barcelona, ja que allà és on ho feien tots els alumnes diagnosticats amb dislèxia. Em van anar molt bé i vaig aconseguir treure molt bona nota.

Tanmateix, no vaig entrar a educació infantil perquè aquell mateix any van sortir unes proves anomenades PAP i em va quedar suspesa la de castellà. Tot i que al setembre la vaig aprovar, aquell any no vaig fer educació infantil, ja que em deien que havia d'anar a Tarragona i no volia marxar, així que em vaig presentar a pedagogia i dono gràcies per acabar fent aquesta carrera perquè ha estat una de les millors decisions que he pres mai.

Respecte a la dislèxia, a la universitat m'han donat totes les ajudes que he necessitat i m'han fet sentir molt bé amb mi mateixa i amb ganes de seguir, encara que algunes assignatures les hagi anat arrossegant fins a l'any passat, però fa uns mesos vaig fer realitat el meu somni de graduar-me tot i que encara em quedi presentar aquest treball.

A tall de conclusió, crec que al llarg de la meua vida estudiantil ho he passat realment molt malament, però sí que és cert que m'he topat també amb molt bones persones que

m'han allargat la mà per ajudar-me i que avui dia tingui feina del que he estudiat i sobretot, sigui feliç.

2.2 Justificació del treball

El treball el faig de la dislèxia principalment per tot el que he expressat a la part de motivació personal, però també per poder veure com ha estat la vida educativa d'altres persones que també ho són.

Com he dit en diverses ocasions i com es podrà apreciar al llarg del treball, considero que hi ha moltes coses que haurien de ser diferents quant al tracte amb una persona amb aquesta dificultat d'aprenentatge. No vull pas dir que se l'hagi d'aprovar o fer tot el que ell/ella desitgi, però sí que se li hauria de donar una sèrie d'ajudes, a banda de les que ja es donen, per tal de facilitar-li l'aprenentatge i pujar-li l'autoestima que moltes vegades és baixa a causa del tracte que li fan.

Com a pedagoga i amb la meva experiència personal, m'agradaria que aquest treball pogués arribar a altres persones per tal que vegin que no són les úniques que se senten malament i motivar-les perquè amb esforç i ajuda, s'aconsegueix arribar molt lluny.

Crec que aquest treball a més a més, pretén fer veure com es senten les persones amb dislèxia i també en quines èpoques, el ser dislèctic, és més complicat de portar. És a dir, poder saber com se senten els altres i el que companys, mestres, professors i família li han fet sentir al llarg dels anys.

Per tant, podríem dir que fa temps que tinc la intenció de deixar constància de tot el que ha suposat per mi tenir una dificultat d'aprenentatge com ho és la dislèxia. Ja que a vegades ser dislèctic no és fàcil. L'entorn no ajuda massa a aquestes persones i a més a més, ens podem sentir aïllats de la societat per la manca que podem tenir.

Hi ha etapes de l'educació que més que ajudar, empitjoren el sentiment de les persones que tenen aquesta dificultat, per aquest motiu, he decidit dur a terme aquest treball, per a visualitzar i fer entendre el sentiment que tenen les persones amb dislèxia.

2.3 Introducció al treball teòric

Segons l'ACD (Associació Catalana de Dislèxia), la dislèxia és: "Una dificultat significativa i persistent en la forma escrita del llenguatge, que és independent de qualsevol causa intel·lectual, cultural i emocional i que, per tant, apareix malgrat tenir una intel·ligència adequada, una escolarització convencional i una situació sociocultural

dintre de la normalitat.” És a dir, ser dislèctic no impedeix tenir un alt nivell d’intel·ligència,¹ és més, en molts casos, les persones amb aquesta dificultat tenen un alt nivell intel·lectual, a vegades, superior a la mitjana. Cal recordar que la dislèxia es transmet de forma genètica, és a dir, de pares a fills.

Tanmateix, la dislèxia és un problema difícil per aquelles persones que en tenen. No sempre és fàcil conviure amb ella, ja que no només té conseqüències en l'àmbit escolar sinó que també perjudica la vida quotidiana i la relació amb els altres.

Tal com diu l'ACD², la dislèxia “es caracteritza perquè les adquisicions de la persona en l'àmbit de la lectoescriptura es troben molt per sota del nivell esperat en funció de la seva intel·ligència i la seva edat cronològica.” Per tant, cal remarcar que és un problema de tipus cognitiu, que afecta les habilitats lingüístiques que tenen a veure amb l'escriptura i la lectura. Per tant, exigir a una persona amb dislèxia el mateix nivell d'ortografia i lectura és provocar-li el fracàs.

Resumint, els dislèctics³ tenen una manera diferent d'aprendre. Però no vol pas dir que no puguin aconseguir els seus objectius i arribar lluny en els estudis, tot i que és ben cert que el sistema educatiu actual no facilita tirar endavant d'aquestes persones.

Per tal que una persona que té dislèxia pugui arribar lluny, caldria que tant els sistemes educatius, especialistes i famílies anessin cap a un objectiu comú però lamentablement, a vegades aquest fet no és possible.

Tim Tebow, ex mariscal de la NFL va dir: “No tiene nada que ver con lo inteligente que usted sea. Puede ser que usted sea extremadamente brillante y aún así tener dislexia. Simplemente tiene que entender la manera como aprende y procesa la información. Cuando aprenda esto será capaz de superar cualquier obstáculo que este ligado con la dislexia. Cuando se da cuenta cómo aprende podrá lograr cualquier cosa que quiera.”⁴

Així doncs, al llarg de treball es podrà veure que tot l'expressat anteriorment és tan sols el punt de sortida perquè la realitat de les persones pot ser diferent per a tothom. Hem de deixar de veure les dificultats d'aprenentatge com una cosa àmplia o pensar que és l'alumne que és un vago, i ens hem d'enfocar més en ajudar-lo a avançar i a què pugui arribar allà on desitja.

¹ Associació catalana de dislèxia.

² Associació catalana de dislèxia.

³ Persona que té dislèxia

⁴ Tabow. T, 2015

2.4 Objectius

- Divulgar el concepte de dislèxia a la societat.
- Conèixer la dislèxia, la detecció, els tractaments i els recursos específics.
- Identificar els aspectes psicosocials que tenen a veure amb les persones que pateixen dislèxia i que condicionen el seu recorregut acadèmic.
- Comparar la percepció d'aquesta en les diferents franges d'edat.
- Mostrar una visió diferent de la dificultat d'aprenentatge.

3. Aproximació teòrica/conceptual a la temàtica objecte d'estudi

a. La dislèxia al llarg de la història

El terme dislèxia va aparèixer fa anys, però no sempre s'ha interpretat de la mateixa manera. Des de finals del segle XIX que s'està estudiant aquesta dificultat d'aprenentatge, en aquell moment encara no se li havia posat el nom amb el qual coneixem el trastorn actualment. És important destacar que en uns inicis, els qui ho estudiaven eren persones de l'àmbit mèdic, després van iniciar la investigació els pedagogs, psicòlegs, etc.

L'origen del mot dislèxia el podem trobar en el grec *dys-*: dificultat i al *lexis*: paraula o llenguatge. Per tant podem dir que etimològicament, dislèxia significa dificultat amb les paraules i amb el llenguatge. Tanmateix, la persona que té dislèxia s'anomena dislèctic, per això podem anar veient que la paraula dislèxia i dislèctic són les més utilitzades durant el redactat.

Al llarg dels anys hi ha hagut molts autors que han parlat de la dislèxia en termes tant positius com negatius. Hi va haver una època en què deien que aquesta dificultat era la malaltia del segle però, autors com Muchielli i Bourcier (1979) van voler fer veure que això no era cert, sinó que la dificultat venia de lluny, ja que anava lligada amb les lletres i amb la parla. Un exemple d'això és el que van dir els autors esmentats:

“Designan humorísticamente a la dislexia como 'la enfermedad del siglo', pero lo cierto es que existe desde la aparición de la letra, y aún desde mucho

antes, pues, como ahora sabemos, no es algo inherente a la lectura, sino evidente por ella.”⁵

De totes maneres, l’any 1979, encara no hi havia una definició exacte del que volia dir la dislèxia. Si retrocedim aproximadament 60 anys, podem trobar un dels primers autors que ho va descriure va ser Hinshelwood l’any 1917:

“Un defecto congénito que ocurre en niños con cerebros normales o intactos en otros aspectos, que se caracteriza por una dificultad muy grande para aprender a leer, originada manifiestamente en una condición patológica, y en el cual los intentos para enseñar al niño por métodos ordinarios ha fracasado completamente.”⁶

Amb aquesta definició podem veure que ja es començava a aproximar pel que entenem el concepte avui dia. Tot i això, llavors, encara quedava molt per investigar.

Tornant a aproximadament seixanta anys més tard (1981), hi va haver altres autors com ara Harris i Hodges que formaven part de l’equip de l’Associació Internacional de Lectura (I.R.A) i que van definir la dislèxia de la següent manera:

“Dislexia:

1.f. Término médico para la alexia incompleta; incapacidad para leer, parcial pero severa; históricamente (pero menos común en su uso actual), ceguera verbal. *Nota:* en este sentido, la dislexia se aplica a personas que presentan de ordinario visión, audición, inteligencia y funcionamiento general del lenguaje adecuados. *La dislexia constituye una forma rara pero definible y diagnosticable de retardo primario de la lectura con alguna forma de disfunción del S.N.C. No es atribuible a causas ambientales u otras condiciones discapacitantes.*

2.f. Severa discapacidad de la lectura de origen imprevisto.

⁵ Mucchielli, R – Bourcier, A (1979) *La dislèxia. Causas, diagnòstic y Reeduación.*

⁶ Hinshelwood (1917)

3.f. Término popular para toda dificultad en la lectura, de cualquier intensidad y por cualquier causa(s). *Nota:* en este sentido, dislexia es un término que describe un síntoma y no una patología.”⁷

En aquestes definicions podem veure que a poc a poc els pensaments d'aquells qui ho investigaven, es van anar concretant més. Tot i que podem estar o no d'acord amb aquestes, és cert que amb el pas dels anys es van anar canviant molt els ítems per poder entendre la dificultat d'aprenentatge.

Onze anys més tard, concretament el 1992, un autor anomenat Kamhi va definir la dislèxia com:

“Un trastorno en el desarrollo del lenguaje cuya característica definitoria es una dificultad en el procesamiento fonológico de la información durante toda la vida. Esta dificultad implica la codificación, recuperación y el uso de códigos fonológicos en la memoria y también déficits en la conciencia fonológica y en la producción del habla”⁸

Aquesta perspectiva va molt lligada amb la qual un parell d'anys més tard va fer l'Organització Internacional de la Dislèxia. Aquests últims deien que la dislèxia era un problema específic amb base en el llenguatge que tenia també inconvenients a la descodificació de les paraules i que feia que hi hagués un procés fonològic insuficient.

Durant l'any 2002, l'Associació Internacional de Dislèxia va definir la dislèxia de la següent manera:

“...es un trastorno específico de aprendizaje de base neurobiológica. Se caracteriza por dificultades en la precisión y/o fluidez en el reconocimiento de palabras y por falta de habilidad en la escritura y en la decodificación verbal. Estas dificultades son el resultado de déficits en el procesamiento fonológico del lenguaje, situación frecuentemente inesperada en relación con otras habilidades cognitivas y con la presencia de instrucciones efectivas por parte del docente. Consecuencias secundarias pueden incluir problemas en

⁷ Hynd i Cohen, 1987, p.25

⁸ Kamhi, 1992, p.50

comprensión lectora y reducen las experiencias en la práctica de lectura que pueden limitar el enriquecimiento del vocabulario y soporte del conocimiento.”⁹

b. Actualitat de la dislèxia

Al llarg dels anys hem pogut observar a molts autors definint aquest concepte. Tenim clar que entre el 5 i 17% de la població té diagnosticada la dislèxia, que no hi ha diferència entre gèneres i, a més a més, sabem que té una forta càrrega hereditària. Però, realment tothom sap del cert que significa ser dislèctic?

A través del documental “Palabras al viento”¹⁰ que van fer en el centre d’investigació i llenguatge de la universitat la Salle de Madrid, em vaig adonar de moltes coses.

Una de les afirmacions més clares que diuen és la següent:

“La dislèxia és un trastorn específic del llenguatge escrit detectat ja fa temps però, que encara hi ha un dèficit i una dificultat en el tractament educatiu.”¹¹

Tenint en compte que de cada cinc problemes d’aprenentatge, quatre estan relacionats amb el llenguatge, ens diu molt de per on hauria d’anar encarat el tractament o l’ajuda. Cal recordar, que per una persona amb dislèxia, les paraules no tenen el mateix significat que per una que no en té, ja que hi ha una mancança per associar la paraula amb l’objecte i també la fonètica d’aquesta.

Segons Maria Peñafiel (psicòloga clínica y escolar) la dislèxia afecta aquells “Alumnos que cognitivamente de primera impresión son absolutamente normales, listos, espabilados y sin embargo sorprendentemente de alguna manera, el rendimiento en la lectura y escritura desmerece y además de una manera muy palpable, muy significativa.”¹²

És a dir, són persones com la resta però, que tenen una dificultat que els fa anar més lents però, no vol pas dir que no siguin intel·ligents o que no puguin a la llarga, arribar al mateix lloc o més amunt que la resta dels alumnes.

⁹ Galli de Pompliega, 2003, p.1

¹⁰ Documental TV1 – “Palabras al viento” (15/01/2011)

¹¹ Definició de dislèxia segons el documental de TV1 “Palabras al Viento”.

¹² Definició de dislèxia feta per Peñafiel, Maria. Extreta del documental de TV1 “Palabras al Viento”.

c. Característiques de la dislèxia

Abans de tot, hem de saber que cada nen i nena té un procés maduratiu diferent, en especial a l'hora d'adquirir el llenguatge i també en l'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura.

Hi ha diferents signes d'alerta que ens fan d'indicadors per poder preveure si una persona té o no aquesta dificultat d'aprenentatge.

Les característiques que podem observar per dir que una persona és dislèctica depenen molt de l'edat de l'infant i adolescent, per tant, haurem de ser molt curosos per poder interpretar-les.

A continuació, faré un breu resum de les característiques¹³ que considero trets importants depenent d'edat o el moment en el qual passen els infants, els adolescents i els adults.

Pel que té a veure en l'educació infantil i en els primers cursos d'educació primària, cal detectar la dificultat a l'hora de lletrejar una paraula (consciència fonològica), la dificultat per poder utilitzar els noms dels números, lletres, colors, etc. I la dificultat per associar un so amb una lletra. Cal veure que a aquesta edat, no s'hauria de llegir amb errors de substitució, omissió i inversió de lletres, la qual cosa també és una característica dels dislèctics. I sobretot, la dificultat per memoritzar seqüències verbals, entre d'altres.

Pel que fa a la resta de primària i educació secundària, és imprescindible veure que la lectura és lenta, poc automatitzada i que per tant requereix molt d'esforç, la dificultat per aplicar les normes ortogràfiques de manera espontània. A l'hora d'expressar-se amb l'escriptura, podem apreciar un dèficit a causa d'una consciència morfològica pobre, etc. Respecte als adolescents i edat adulta, es pot veure que la velocitat lectora és baixa, que hi ha poc domini ortogràfic, que hi ha cert rebuig a estudiar o treballar quan es sap que es requereix molta lectura o redacció, sovint es pot apreciar la vergonya que els fa llegir en públic, la manca de temps per acabar les tasques escrites, els baixos resultats acadèmics, però sobretot, la baixa autoestima.

A banda de tot l'exposat, crec que és important recordar que moltes vegades, les persones amb dislèxia tenen molt desordre dins seu i a les seves tasques quotidianes, per tant, quan troben a algú que ajuda a posar ordre a la seva vida, per a ells, és la millor de les ajudes.

¹³ Informació extreta de Change Dyslexia (01/08/2017)

d. Diagnòstic de la dislèxia

“Les famílies dels nens i nenes dislèctics o amb trastorns específics d’aprenentatge tenen dret a una informació adequada, a una orientació objectiva i comprensible que no culpabilitzar els pares”¹⁴

Actualment, contem amb un protocol anomenat *prodiscat* que permet observar i detectar la dislèxia. Alhora, aquest protocol, explica que és la dislèxia i quina és la importància d’un bon protocol d’observació i detecció i les instruccions d’ús d’aquest. També hi consten un grup d’orientacions per a la intervenció, consideracions sobre l’aprenentatge de la llengua escrita, un protocol d’observació per a detectar els símptomes d’alerta en l’aprenentatge de la lectura i l’escriptura en les diferents etapes (d’infantil a ESO) i, a més a més, les pautes d’actuació per als alumnes depenent l’edat que tinguin.

A banda d’això, he de dir que hi ha diferents parts per fer un bon diagnòstic:

Per un costat, ens centrem en la vessant més clínica que seria tot allò que té a veure amb els antecedents familiars, mirar les diferents funcions cerebrals superiors que formen la intel·ligència, etc.

Per altre costat, és important fer un estudi neuropsicològic per valorar diverses funcions com ara el rendiment cognitiu global, el llenguatge oral i escrit, tan expressiu com compensatiu, la memòria, tant verbal com visual, la coordinació motriu, l’atenció i funcions executives i la conducta, etc.

Aquesta vessant consta de diverses proves com ara: el WISC-IV (escala de intel·ligència Weschler per a nens i nenes -IV), el test de Raven (test de matrius progressives), la figura del Rei (test de copia d’una figura complexa), test de les cares (test de percepció de diferències), etc.

Com he pogut llegir en document de l’Hospital Sant Joan de Déu titulat: “L’aprenentatge en la infància i l’adolescència”:

“En les proves de lectura i escriptura és important delimitar no solament el nivell d’aprenentatge sinó també estudiar els mecanismes i les funcions cognitives que hi intervenen”¹⁵

¹⁴ Lletafert. Associació Catalana de la dislèxia (p.51)

¹⁵ Hospital Sant Joan de Déu. L’aprenentatge en la infància i l’adolescència.

Normalment en tots els casos s'obtenen puntuacions normals en el que té a veure amb les funcions cognitives però no en les proves de lectura i escriptura.

Per últim, amb els resultats, podem passar a fer un informe on ho expliqui tot detalladament per poder-lo donar al pacient i explicar-li les pautes que haurà de seguir d'ara endavant. (Podeu trobar un exemple de diagnòstic a la pàgina 60 de l'annex).

És essencial recordar que aquest diagnòstic serà de per vida per aquella persona perquè com esmenta el protocol: “la dislèxia persisteix durant l'adolescència i en l'edat adulta. Però no podem oblidar que la gravetat de les dificultats depèn sovint de la qualitat i precocitat amb què s'hagi donat suport a l'alumne tant en l'àmbit familiar com en l'escolar.”

Per tant, hem de fer un bon diagnòstic per tal que el tractament sigui el més adequat possible per a la persona destinada.

e. Tractament de la dislèxia

Abans de dur a terme una pràctica per ajudar a les persones amb aquest trastorn, cal diferenciar entre els tipus de dislèxia que podem trobar. És cert que depenent de l'autor que ho expliqui, definirà els tipus de dislèxia d'una manera o altra, però la que més s'adequa en el que penso és la que ens aporten autors com Baddley (1982), Coltheart (1983), Temple (1983) i Marshall (1984)¹⁶:

Aquests autors classifiquen la dislèxia en tres tipus:

- Dislèxia superficial de desenvolupament: aquesta es caracteritza per la poca adquisició de les estratègies lexicals. Conseqüència d'aquest fet ho és la lectura lenta i fragmentada.
- Dislèxia fonològica de desenvolupament: és aquella que té un nivell baix d'adquisició de les estratègies sublexicals. Podríem dir que és la dificultat per poder llegir paraules desconegudes que no han vist mai. I sobretot, amb l'associació entre la lletra i el so.
- Dislèxia mixta (amb doble dèficit): quan les dues vies d'accés estan alterades.

¹⁶ Buisán Cabot, N. (2006) “Què ens cal saber de la dislèxia” (p. 35)

Un cop tenim el diagnòstic fet, podem saber quin tractament és millor per a cada cas. És cert que a banda d'això hem de ser conscients que la dislèxia és una cosa que ens acompanya durant tota la vida i que a mesura que anem creixent, les necessitats aniran variant. Per tant, considero molt important que una de les coses que fem primer, a part del que he explicat anteriorment, sigui agafar a l'infant i li expliquem de manera entenedora que és el que té i sobretot que ho entengui i vegi que entre tots el volem ajudar. Quan el nen/a ja sap que té dislèxia i vegi que volem ajudar-lo, haurem de dissenyar una reeducació segons l'edat i les pròpies necessitats.

Hem de recordar que no hi ha un tractament o enfocament intervencionista únic per tractar els trastorns d'aprenentatge però M.Thomson¹⁷ ens dóna les pautes que hauria de seguir qualsevol mètode reeducatiu:

- El programa ha de ser estructurat, seqüencial, acumulatiu i exhaustiu.
- L'aprenentatge ha de ser multisensorial.
- L'aprenentatge intensiu de les estructures, les regles i els principis dels sistema de la llengua escrita.
- S'han de reforçar els punts forts i rehabilitar els punts febles.
- El tractament ha de ser individual, avaluant les dificultats específiques i proporcionant un programa adequat.

Hi ha diversos mètodes creats per tal d'ajudar-los amb les estratègies, tècniques per poder avançar, suport tecnològic per fer la vida més fàcil, etc. Uns exemples en són els següents:

- *Mètode preventiu*: el programa consisteix a dedicar 15 minuts diaris a jocs en els quals s'utilitzen rimes. Això els ajuda a adquirir la capacitat d'escotar, identificar frases i paraules, manipulació de síl·labes i fonemes, etc.
- *Mètodes terapèutics*: és un enfocament alfabètic-fonètic per ensenyar les habilitats lingüístiques multisensorialment: visual, auditiva i cinestètica.

Especialment, però, a mi hi ha un mètode que especialment m'agrada que és el següent:

- *Mètode Mil*: Aquest serveix perquè els nens i nenes dislèctics puguin relacionar el so de la lletra amb la seva lletra corresponent. Un cop ho aconsegueixen, es va complicant fins que al final aconsegueixen llegir i entendre frases senceres.

¹⁷ Psicòleg educatiu. Membre de l'associació de la Societat Britànica de psicologia. Membre de l'Associació internacional d'investigació en dificultats d'aprenentatge.

Aquest mètode ajuda al fet que no hi hagi tant fracàs escolar, tot i que aquest segueix essent molt alt, ja que molts nens i nenes no saben llegir i precisament l'educació actual es basa en la lectura i l'escriptura.

Moltes vegades tendim a fer reeducacions individuals amb ells, però crec que té una forta importància fer-ne més de grupals. El motiu és que així, els alumnes veuen i senten que no són les úniques persones que tenen aquest problema i els ajuda a canalitzar millor les seves emocions i, a sentir que no estan sols. És importantíssim recordar que els infants, adolescents o adults amb dislèxia poden tenir diversos símptomes emocionals com depressió, angoixa, etc que fan que estiguin malament amb ells mateixos.

Tanmateix, a les persones amb dislèxia no només els és difícil la lectura o en l'escriptura, sinó un dels punts febles és la memòria a curt termini. Per poder-los ajudar a millorar aquest tema, el que intenten els professionals és registrar el moviment ocular, és a dir, és mira la mirada de la persona i les fixacions curtes que pot tenir. A més a més, cal ser molt observador en cada moment d'intervenció, ja que un mal tractament pot fer que el nen/a, adolescent i adult es col·lapsin. És per això que hauríem de veure i observar primer què és el que va millor pel pacient. Segons el document *prodiscat*:

“Un bon indicador de la gravetat i persistència de la dislèxia es pot obtenir examinant com l'alumne respon o ha respost a una bona intervenció. La millor intervenció per pal·liar la dislèxia és la bona intervenció pedagògica, amb els propis recursos del mestre a l'aula o proporcionant, en casos més greus, un suport més intensiu i una ajuda a llarg termini. És important que amb els alumnes que responguin a la intervenció, aquesta continuï, potser amb menys intensitat, de forma que es mantingui el progrés.”¹⁸

Un dels altres problemes que les persones amb dislèxia es troben al llarg de la vida és que un cop han fet una tasca, sigui la que sigui, els hi costa molt poder corregir-la per tant, se'ls ha de donar tècniques per poder aconseguir fer-ho, ja que avui dia l'educació com he dit i aniré dient al llarg del treball, es basa en lectura, escriptura i tasques, entre elles les ortogràfiques.

No perdem de vista un dels problemes principals als quals s'encaren les persones amb aquest diagnòstic. Per a ells, el fet que els altres es burlin d'ells els influeix molt, per tant,

¹⁸ Cita extreta del document *prodiscat* (p.3)

insisteixo a dir que és important que es sentin útils i no es sentin arraconats ni ximplés pel fet de tenir dislèxia.

Cal tenir present que els nens i nenes amb dislèxia són alumnes que s'adonen de les seves dificultats i solen mostrar-se insegurs i angoixats davant els aprenentatges.

4. Aproximació a l'espai social o context

Abans d'endinsar-me amb l'espai social de la dislèxia o de les persones que en tenen, deixeu-me fer una breu explicació de com està avui dia organitzar el sistema educatiu.

a. El sistema educatiu a Catalunya:

Podríem començar dient que el sistema educatiu té diferents etapes. Un d'aquests són obligatoris i d'altres opcionals.

- De 0 a 3 anys hi ha la **Llar d'Infants** la qual no és obligatòria però si recomanada.
- De 3 a 6 es fa **Educació Infantil** a les escoles. Tot i no ser obligatòria, podríem dir que la gran majoria de la població la cursa.
- De 6 a 12 hi ha l'**Educació Primària**, la qual és obligatòria.
- De 12 a 16 anys hi ha l'**Educació Secundària Obligatòria (ESO)**. Aquesta també és obligatòria.
- Un cop has cursat l'ESO, pots escollir si fer **Batxillerat** que és fins als 18 anys o bé fer **formació professional en cicles formatius de grau mitjà**. En el cas d'haver escollit batxillerat, pots passar a fer **estudis universitaris** o la **formació professional en cicles formatius de grau superior**. Per contra, si fas grau mitjà, després has de fer el **curs pont** per poder anar al grau superior.

Per tant, la franja obligatòria és la d'educació primària i la d'educació secundària, pel que respecta a la resta d'educació, és optatiu.

Segons ens explica el document titulat: "el sistema educatiu a Catalunya" del departament d'ensenyament, "el dret a l'educació el tenen tots els nens i nenes, siguin del país que

siguin i visquin on visquin. És independent de la seva situació administrativa i de la dels familiars, fins i tot encara que no tinguin permís de residència.”¹⁹

Per tant, els alumnes tenen diversos drets²⁰ com ara els següents:

- Rebre una formació que afavoreixi el desenvolupament de la seva personalitat.
- Que siguin tingudes en compte les seves necessitats educatives particulars.
- Que la seva llibertat de consciència, les seves conviccions religioses i morals, la seva llengua i la seva cultura, així com la seva dignitat personal siguin respectades.
- Rebre una orientació escolar i professional.

Així doncs, això ens vol dir que tot infant i/o adolescent ha de poder tenir una educació completa i correcta. A més a més, si un alumne té necessitats específiques pot demanar ajudes i subvencions per poder pagar-ho en el cas de no tenir diners i necessitar un reforç addicional d'educació.

Però centrant-nos amb les persones amb dislèxia o altres dificultats d'aprenentatge és necessari saber i/o recordar que hi ha el protocol *prodiscat* per tal de poder detectar aquesta dificultat.

I sobretot és important que no ens centrem només amb les dificultats dels alumnes sinó en les seves possibilitats i allà on puguin arribar, perquè com més es practica una habilitat, més es desenvolupa.

b. El context del meu treball i els casos escollits

L'espai social o context on s'emmarca el treball és a l'ampli món de l'educació que he explicat anteriorment. La dislèxia, com he explicat, és una dificultat d'aprenentatge que afecta la lectura i escriptura. Per tant, té importància sobretot en el sistema educatiu però també a la vida quotidiana i a la relació entre els iguals.

Les entrevistes i tota la recerca que he fet, han anat encarades cap a aquest àmbit perquè crec que és el més important però també, dono una gran importància a la relació entre les persones, ja que moltes vegades pot arribar a ser complicat.

¹⁹ El sistema educatiu a Catalunya. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

²⁰ El sistema educatiu a Catalunya. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Cada persona té un punt de vista diferent perquè també han viscut coses diferents. No ha passat el mateix algú que ara ronda els 60 anys o una altra que sigui adolescent. Igual que tampoc tenen el mateix concepte del qual significa ser dislèctic, tampoc el tenen quan parlen de la vida.

Endinsant-me a parlar dels propis casos escollits, he d'anticipar que els hi he fet a ells/elles les entrevistes, ja que en certa manera totes elles tenen un vincle amb mi. Alguns són de la meua família, d'altres són amics i/o coneguts i d'altres simplement m'han aconsellat que els fes les preguntes perquè m'ajudarien a poder fer millor aquest treball. A continuació, em centraré a fer un breu resum de cada cas perquè en el moment d'explicar els resultats, es puguin entendre millor. A més a més, així podeu tenir una visió més amplia de com són aquestes persones abans de llegir les entrevistes completes situades a l'annex.

Cas 1 (p. 47 de l'annex):

Ell és un adult de 57 anys que mai ha estat diagnosticat de dislèxia i tampoc li han fet mai les proves però que a través dels seus dos fills que si que han estat diagnosticats, creu que en pot tenir, ja que moltes de les dificultats que demostra o que sap que té, són molt iguals que les que demostren ells. És una persona que considera que cada cosa s'ha de fer al seu moment i per tant, demostra ser molt organitzat i planificat envers tot el que el rodeja. Diu que és molt feliç perquè la gent del seu voltant ho és.

Cas 2 (p. 48 de l'annex):

Adult de 30 anys que va ser diagnosticat de dislèxia quan anava a l'escola. Li va detectar la seva professora i va anar a un centre especialista que li fessin les proves. Ha contactat sempre amb l'ajuda dels seus pares per tirar endavant i ha aconseguit sentir-se satisfet amb el que ha aconseguit. Ell no ha mostrat mai problemes de relació o en la vida quotidiana però si amb el tema d'ortografia, comprensió i lectura. Actualment és molt feliç.

Cas 3 (p. 50 de l'annex):

En aquest cas és una dona adulta de 34 anys que va ser diagnosticada de dislèxia amb 12 anys. Explica que la seva mare és mestra i ho tenia clar des del començament, però que per verificar-ho, van anar a fer diverses proves a un centre i a més, li van poder donar exercicis i escollir el mètode que li aniria bé per poder millorar. Pel que fa a les relacions

personals comenta que va tenir problemes en el sentit que moltes vegades per ser diferent et deixaven de costat però no va patir massa, i el que té a veure amb la vida quotidiana ens diu que amb una de les coses que veu problemes és a l'hora d'escriure notes a les agendes dels seus fills, que moltes vegades té dificultat en les faltes d'ortografia o en què l'entenguin quan escriu. És una persona molt feliç.

Cas 4 (p. 52 de l'annex):

La quarta entrevista la vaig fer a una noia de 27 anys. Li van diagnosticar dislèxia quan estudiava primària després de fer-li diverses proves. Tot i que ella diu que no li ha suposat res que li diguessin que és dislèctica, si que reconeix que s'ha d'esforçar molt per tal de poder seguir amb els estudis. Em comenta que amb el que ho nota més és amb les faltes i la lectura i destaca que trigava el doble que els altres per fer les coses. M'explica que els canvis sempre li han influït molt, ja que és molt metòdica i quan fan canvis inesperats, no els acaba de tolerar del tot. A l'hora de relacionar-se amb els demés, creu que el problema no hi és pel fet de tenir-ne sinó perquè sempre li ha costat molt relacionar-se a causa de la seva timidesa. Per tot el demés, es mostra satisfeta i feliç.

Cas 5 (p. 53 de l'annex):

La cinquena entrevista la vaig fer a una dona adulta de 51 anys. Ella creu que és dislèctica per diverses conclusions que ha fet però mai ha estat diagnosticada per cap professional perquè abans no es feia. Ha comentat que sempre va voler amagar-ho de cara als altres perquè ningú ho sabs. Considera que els estudis li van anar bé i que la relació amb els altres va anar sempre molt bé. Ara ve, de cara a la vida quotidiana, diu que sempre ha tingut problemes per entendre els mapes i que sempre que va a una ciutat, sigui quina sigui, es perd. A més a més, com a curiositat, explica que moltes vegades gira les lletres i que sense adonar-se'n escriu de dreta a esquerra. És mostra contenta i molt feliç.

Cas 6 (p. 55 de l'annex):

L'entrevista número sis té a veure amb una dona de 43 anys. En el seu cas, tampoc té un diagnòstic, ja que a la seva època encara no es feien exploracions per veure si ho eres o no, però al tenir una germana 14 anys més gran que ella i que estudiava per mestre, aquesta última ho va tenir clar. Em diu que de petita va tenir molts problemes per aprendre a llegir i escriure correctament, que girava les lletres. Això li va repercutir a totes les assignatures i no té un record massa bo d'aquella època. Comenta que aquest fet la va fer

tornar rebel i que es frustrava amb facilitat. Amb la relació amb els demés no recorda dificultat abans ni tampoc els té ara però quan ens referim a la vida quotidiana, comenta que la gent que l'envolta no entén com encara pot fer faltes d'ortografia i això la fa sentir malament. És molt feliç amb la seva vida.

Cas 7 (p. 56 de l'annex):

En aquesta part ens referim a una adolescent de 13 anys. Aquesta és filla de la dona del cas 6. També és dislèctica i està cursant ESO. En el seu cas, li va identificar una psicòloga i la seva tieta que és mestre. A més a més, la seva mare també ho és. Ella recorda que al llarg d'una setmana, la psicòloga li va fer sis proves per poder identificar la dislèxia. Aquestes proves tenien a veure amb l'ortografia, la lectura, la intel·ligència, etc. També, ens diu que tot i ser petita per segons quines coses, comenta que no té dificultats en relacionar-se amb les persones però que no li agrada quan els demés la corregeixen perquè faci faltes i es confongui a vegades al parlar. Respecte a la vida quotidiana, esmenta que a vegades li és complicat llegir subtítols quan mira pel·lícules en altres idiomes però que com és intuïtiva i això l'ajuda a què no sigui cap impediment per poder entendre-ho tot. És molt feliç i està motivada per tirar endavant.

Cas 8 (p. 58 de l'annex):

L'última entrevista és a un adolescent de 12 anys. A ell li van dir que tenia dislèxia quan va anar al CREIX (centre educatiu privat dedicat a l'atenció psicològica, logopèdica, sociopersonal i educativa d'infants, joves, adults i famílies) per ajudar-lo a millorar la pronunciació de la lletra <<R>>. Després d'una entrevista molt bonica amb ell, m'ha explicat que no recorda les proves que li van fer però que no li preocupa tenir dislèxia, perquè ell es considera com els altres, únicament que li costa un xic més aprendre però que amb l'esforç que hi posa, podrà amb tot. No té massa problema amb la relació de les persones i diu que respecte a la vida quotidiana, la mancança principal és que és un xic desordenat i això a vegades li passa factura. Explica que haurien de tractar a les persones amb dislèxia com a iguals però respectant la manera d'aprendre o d'adquirir coneixements i, no com a diferents, ja que el fet de tractar d'una altra manera acaba afectant la vida d'una persona i amb la forma en la qual et veuen els demés.

Pel que fa a mi, com he explicat anteriorment, no m'ha estat fàcil arribar fins aquí, però he tingut molta sort amb la meva família que sempre ha estat allà per donar-me un cop de mà. Tot i això, he hagut de superar molts entrebancs durant el meu pas pel sistema

educatiu perquè com sempre comento, té més força el fet de treure notes més altes que no pas el d'adquirir els coneixements.

5. Metodologia

Des de fa anys tenia molt clar que volia fer el treball final de grau sobre la dislèxia tot basant-me en la meva experiència personal, però he de dir que al moment de començar, em vaig haver de repensar si realment seria capaç de fer-ho o no, ja que poques vegades havia parlat de com m'havien tractat per ser-ho. Precisament, no és una cosa agradable de recordar. Però bé, després de rumiar-ho molt, vaig decidir tirar endavant. A continuació entraré a explicar com he fet el treball i quins avantatges i inconvenients m'he trobat a l'hora de dur-lo a terme.

En primer lloc, el que vaig fer va ser entrevistar-me a mi mateixa per poder veure del cert com em sentia i si podria dur a terme un bon projecte. A més a més, vaig haver de pensar que volia saber i en què volia profunditzar i/o explicar. Aleshores, vaig pensar en els objectius que volia i un cop els vaig tenir pensats, vaig seguir endavant.

En segon lloc, un cop estructurada, com que una de les coses que més em costen és redactar, sintetitzar i que tot plegat tingui un sentit o una coherència, vaig fer un primer esbós a mà de la part de motivació personal. Tenia clara una cosa, si a algun lloc havia d'esplaiar-me tot explicant el meu passat i també present, era en aquell apartat, per tant, vaig deixar-me anar i ho vaig escriure tot. Pros i contres, llàgrimes i alegries de tot el que havia viscut.

Tot seguit, al veure que l'esbós m'havia quedat tan clar, em vaig posar a redactar-ho a l'ordinador i, sense adonar-me'n, vaig escriure la part de justificació del treball i la introducció. Això, em va fer sentir millor que mai perquè vaig veure encara que siguin poques vegades, puc aconseguir concentrar-me.

Quan vaig tenir tota aquesta primera part feta, em vaig tornar a rellegir articles que ja havia mirat durant l'estiu per recordar-los i extreure'n altres coses que potser en el seu moment no vaig ser capaç de veure.

Per tal d'arribar a tenir tot el material per poder realitzar el treball, em vaig centrar a buscar informació sobre el canvi del concepte de la dislèxia al llarg dels anys tot constatant-t'ho amb la meva pròpia experiència i l'experiència extreta de les entrevistes fetes durant el període d'investigació.

Deixant de banda la basant més teòrica, em centraré a explicar la part que per a mi ha estat més enriquidora i divertida del treball.

La manera en la qual ho he dut a terme ha estat tot fent un estudi qualitatiu amb vuit entrevistes a diferents persones d'edats compreses entre els 12 i 57 anys. Algunes m'interessaven no tant per saber el que pensaven si no per veure si amb el pas dels anys, havia canviat la manera d'actuar, pensar o tractar a les persones amb dislèxia i al mateix temps, veure com era anteriorment aquesta dificultat d'aprenentatge, si se'n sentia a parlar i com era portada per part dels mestres i professors, però també, he agafat edats més properes a la meua per poder comprovar si el que jo vaig sentir va ser igual per a altres persones, si era una opinió que només sentia jo o si per contra, els altres casos setien el mateix. Per últim he volgut entrevistar a dos adolescents per poder veure si avui dia la cosa ha canviat o es segueix igual que abans a l'hora de tractar amb aquestes persones.

Les preguntes que formen l'entrevista són les següents:

- Quina edat tens?
- Home o dona?
- Què estàs estudiant o què has estudiat?
- A què et dediques (de què treballes)?
- Ets dislèctic?
- Què és per a tu la dislèxia?
- Com ho saps? Com ho vas saber?
- Qui t'ho ha dit?
- Quines proves et van fer?
- Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic?
- Quines dificultats vas tenir en els estudis?
- Quines dificultats vas tenir en les tasques ordinàries de la vida quotidiana?
- Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones?
- Com va ser la teua escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris?
- En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar?
- T'ha estat senzill arribar fins on ets ara?
- Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat?

- Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia?
- Quins errors creus es cometien en el diagnòstic i tractament?

Quan em van haver respost totes les entrevistes, va ser el torn de transcriure-les i poder extreure'n informació. Al començament, em vaig sentir angoixada al veure tantes entrevistes i tanta feina a fer. Creia que no acabaria mai. També cal dir que no tot van ser facilitats. No sempre va ser senzill poder arribar a poder fer les entrevistes en el moment que no necessitava, ja que em va costar força coincidir amb els entrevistats, de totes maneres, he tingut molta sort perquè finalment vaig poder tenir-ho tot dins el calendari de dies que m'havia fet per tenir temps a tot.

Un cop vaig tenir les entrevistes transcrits i vaig poder extreure'n tota aquella informació que crea essencial per poder fer la part de recollida i anàlisi de dades, vaig agafar una llibreta i vaig escriure el que creia que era interessant. No obstant això, vaig necessitar ajuda del meu tutor perquè aquesta part no tenia massa clar com encarar-la, però amb la seva ajuda, ho vaig aconseguir.

I per últim, vaig deixar les conclusions. Creia que havien de ser concretes però també pretenia que tot el treball quedés emmarcat en aquell apartat, i crec que en certa manera, ho he aconseguit.

Si digués que ha estat senzill arribar fins aquí, no només pel fet de què era un treball llarg sinó perquè fent aquests treballs és quan veig que em costa més poder escriure amb coherència i, plasmar tots els meus coneixements en un document en blanc. Aquesta, com he esmentat anteriorment, és una de les grans dificultats que a mi em causa la dislèxia. Igual que el fet de poder comprendre la gran quantitat d'articles llegits, la qual cosa ha estat un procés molt llarg perquè em costa retenir la informació i poder entendre-ho, però ho he aconseguit.

No ha estat gens fàcil però ha valgut la pena poder explicar, aprendre i valorar tot el que vaig viure, el que van viure els altres i el que al llarg de la vida s'ha entès per dislèxia.

Recalco que cada apartat del treball està pensat, meditat i fet tan bé com he pogut encara que en ocasions no m'hagi estat gens fàcil aconseguir-ho.

6. Exposició i anàlisi de les dades recollides.

A continuació, passaré a exposar i analitzar totes les dades recollides a través de les vuit entrevistes fetes. Per tal que sigui més entenedor i visual, ho faré tot desglossant cada pregunta, però no posaré cadascuna de les respostes fetes sinó les que considero més rellevant per tal que no es faci molt llarg, així doncs, nomenaré la pàgina on podem trobar-ho dins els annexos.

Abans de començar, volia recordar que les persones a les que he fet les entrevistes són de gènere tant masculí com femení d'edats compreses entre els 12 i els 57.

És important recordar que per fer aquestes conclusions, m'he centrat en el que diuen els casos estudiats. Evidentment, hi haurà persones que pensaran totalment el contrari, però m'he de regir estrictament als meus casos i al que ells m'han dit.

Què estàs estudiant o has estudiat?

En aquesta pregunta, podem veure que totes les persones que he entrevistat, han pogut aconseguir els estudis desitjats o bé estan fent el possible per poder fer-ho. Molts d'ells, han estudiat l'escolarització obligatòria i després d'aquesta han fet algun mòdul d'educació professional. En alguns casos, fins i tot, han pogut treure's una carrera universitària, la qual cosa mostra que hi ha un nivell d'intel·ligència alt pel que fa als estudis. I alhora, els qui han estudiat, avui dia treballen del que els agrada i estan contents de poder fer-ho tot i els entrebancs que s'hagin trobat pel camí (*vegeu entrevistes en els annexos*).

Què és per tu la dislèxia?

Quan ens referim al tema dislèxia, moltes vegades a primera vista ho veiem com una cosa fosca, dolenta i que no voldríem tenir. Després de rellegir totes les entrevistes, he arribat a diverses conclusions. Majoritàriament tots saben que la dislèxia té a veure amb la lectura i l'escriptura, però en molts casos podem apreciar que la concepció de cadascú és diferent. Per uns té a veure amb la llengua, és a dir, amb l'escriptura i llegir, per altres són les faltes d'ortografia. Hi ha els qui són més tècnics i ens descriuen la dislèxia com un trastorn de l'aprenentatge (*vegeu entrevista número 5 pregunta 6*). D'altres mostren el seu descontentament dient que per a ells és:

“...llegir tres cops el mateix però que els tres tinguin significat completament diferent. Pots llegir un llibre dos cops i que les dues vegades sigui diferent.”

I d'altres ens ensenyen que tenir-ne no és res dolent (*vegeu entrevista número 8 pregunta 6*). Però sempre hi aquells que consideren que la dislèxia és un problema propi amb el qual han de conviure cada dia. Una cosa que ens fa diferents dels altres (*vegeu entrevista número 7 pregunta 6*) o fins i tot, hi ha qui ho descriu de la següent manera:

“Una característica meva, que tinc que tenir en compte. La majoria de la gent del meu voltant no nota.” (*vegeu entrevista número 6 pregunta 6*).

En conclusió, cada persona ens fa veure que la dislèxia és diferent. No tothom té la mateixa noció de les coses i ho podem veure al llarg de totes les transcripcions. Si que és cert que hi ha coses que les pensen en comú, i és que la dislèxia no els frenarà per fer res.

Com ho saps? Com ho vas saber? Qui t'ho va dir?

Les persones més grans de 40 anys, no han estat mai diagnosticades, ja que abans no es feia o no es tenia en compte. Aquestes persones, al llarg de la vida han pogut deduir que podien tenir aquesta dificultat perquè actualment hi ha persones amb el diagnòstic fet al seu voltant. Un dels exemples és el que vindrà a continuació, que tot i no tenir el diagnòstic, ho ha sabut arran de:

“...l'experiència que vaig tenir amb els meus fills. Perquè encara no sé si ho sóc, m'ho imagino i prou” [...] “A la meua època no es mirava i per tant, no sé si ho soc o no.” (*vegeu entrevista número 1 preguntes 7 i 8*).

Com hem pogut veure en altres parts del treball, no sempre s'ha parlat de dislèxia o bé, no sempre s'ha sabut del cert el que era, per això hi ha tants adults que no en tenen ni idea de si ho són o no, però a través de diverses característiques ho han deduït. Un altre exemple n'és el de l'entrevista número 5, ja que ens diu:

“Perquè escric de dreta a esquerra i no me n'adono i a vegades barrejo les lletres dins de les paraules.”

Pel que fa als més joves, ho han pogut saber gràcies al fet que han anat a un centre especialitzat o bé a la mateixa escola els hi han comentat. Seguidament s'han pogut fer un diagnòstic i han pogut veure que ho eren.

“Ho vaig saber perquè una mestra de l'escola els hi va dir als meus pares que podria ser-ho. Vaig saber que era dislèctic perquè em van dur a un centre psicopedagog i em van fer proves però no ho recordo perquè era petit” (vegeu entrevista número 2 preguntes 7 i 8).

En conclusió, no tots els entrevistats i entrevistades ho van descobrir de la mateixa manera però si que és cert que ells mateixos ho han sabut gestionar. Si de totes les respostes n'he d'escollir una com la que més explicació em dona és aquesta:

“De petita vaig tenir molts problemes per aprendre a llegir i escriure correctament, girava les lletres. Això a l'escola en aquella època no ho tenien en compte i va repercutir en totes les assignatures. Tinc un record no gaire agradable. Jo em vaig tornar rebel, i em frustrava amb facilitat. Era fàcil aprendre per tothom, menys per mi... Era molt bona amb matemàtiques, però si tenia que llegir el problema, ja no ho feia bé...”
(vegeu entrevista número 6 pregunta 7).

Quines proves et van fer?

Al llarg del treball hem anat contemplant que no sempre hi ha hagut les mateixes facilitats per poder veure o diagnosticar una dificultat d'aprenentatge, sigui la que sigui. Només fa uns anys que es té coneixença i es sap diagnosticar millor. Per tal de fer-ho, es fan servir diferents tècniques, ara bé, no sempre s'ha pogut acreditar que una persona ho és o no. Com bé ens diuen en algunes de les entrevistes, no es va fer cap prova per veure si tenia o no la dificultat, ja que temps enrere, això era una cosa que no es mirava, i moltes de les persones entrevistades, han pogut deduir que ho són ells mateixos, no pas per les proves fetes. Per contra, els que han nascut fa menys temps, si que han gaudit d'unes proves. Hi ha un cas que ens diu que li van fer:

“... 6 proves per identificar la dislèxia i descartar altres patologies (proves d’ortografia, lectura, intel·ligència, etc.)” *(vegeu entrevista número 7 pregunta 9).*

També és cert que els qui hem pogut fer-nos aquestes proves, no les recordem, no perquè ens hagin marcat negativament sinó perquè fa força temps i el nostre cap ho ha oblidat. De totes maneres, sigui l’edat que sigui a la que et miren si tens dislèxia, les proves consten d’aquest, és a dir, es besen en proves numèriques, de velocitat i comprensió lectura, de reconeixement de les lletres, sons i grafies, orientació, etc.

Què va suposar per a tu que et “declaressin” dislèctic?

Hem pogut anar comprovant que la paraula dislèxia no és quelcom dolent, a vegades, pot arribar a ser una cosa bona per a les persones que ho tenen. Quan els donen un diagnòstic, es senten alliberades i entenen una mica més bé el que realment els passa i el perquè els costa tant poder llegir i/o escriure correctament. Destaco aquesta resposta de l’entrevista número 3:

“En el moment, no ho sé, no ho recordo. La meva mare diu que jo li vaig dir que estava molt contenta perquè això volia dir que no era tonta.”

No obstant, hi ha casos en el que la paraula dislèxia espanta i per això, coincidint amb la resposta de l’entrevista número 7, al principi ens sentim malament però després ja ens passa.

Tanmateix, per altres tenir dislèxia els donava una nova oportunitat. Com diu el noi de l’entrevista número 2, per ell la dislèxia era simplement **“Immunitat lingüística (podia fer totes les faltes que volgués).”** Això volia dir que gràcies al diagnòstic, no s’havia de preocupar tant pel tema de fer faltes d’ortografia, la qual cosa sempre se li havia fet sempre una muntanya.

D’altres esmenten que no tenen cap trauma per haver estat diagnosticats de dislèxia, simplement s’havien d’esforçar una mica més que els altres per poder arribar als mateixos objectius.

Quines dificultats vas tenir en els estudis, en la vida quotidiana i en les relacions amb les persones?

A l'hora d'afrontar les dificultats tant en els estudis, com en la vida quotidiana o fins i tot amb la relació amb els demés, les respostes són variades.

Podem veure a entrevistats que ens diuen que el fet de tenir dislèxia, no els afecta en absolut. Tota persona és diferent i per això és bo saber que molts dislèctics han hagut de saltar muntanyes molt altes per poder seguir endavant amb els estudis, aprendre a organitzar-se pel que fa a la vida quotidiana i fer un sobreesforç per relacionar-se amb els altres.

Els més petits coincideixen en dir que el que més els ha costat respecte a els estudis són les llengües i el que té a veure amb l'ortografia i la lectura. Pels més grans, a banda de pensar el mateix, són més precisos dient que a causa de costar-los les llengües, lectura,... es sentien desmotivats i malament en moltes ocasions al veure que els altres anaven més ràpidament o ho feien més bé que no pas ells.

“La dificultat més gran és llegir. La meva germana mitjana és 5 anys més petita. Ella amb 6 anys llegia millor que jo. No sabeu que malament em feia sentir a mi, veure que jo ho feia tan malament i ella tan bé.” *(vegeu entrevista número 3 pregunta 11).*

Un dels problemes més destacats que he esmentat durant la redacció del treball és el fet de les emocions o la desmotivació, ja que a vegades juguen una mala passada, però si arribem o aconseguir anar a un lloc on ens tractin bé, tot pot canviar.

“Em va costar llegir i escriure correctament i no seguia el ritme de la classe i estava molt desmotivada. A l'escola de Sils on vaig anar fins a setè de primària em van donar com a cas perdut. Llavors vaig repetir curs i vaig anar a Begur on la meva germana feia de professora. Allà em van entendre i ajudar molt. Llavors vaig anar a FP i em va costar força. Vaig repetir segon de FP. A partir d'aquí ja tot va canviar, vaig començar a saber estudiar i entendre el que llegia. Les companyies també ajuden molt. Sobretot per estudiar, amb el tema dels esquemes i resums.” *(vegeu entrevista número 6 pregunta 11).*

Pel que fa a les dificultats amb les tasques de la vida quotidiana, els entrevistats consideren majoritàriament que no tenen impediments a causa de la dislèxia:

“No he tingut mai cap problema, només tenia problemes amb el col·legi. Tothom diu que no tinc gaire memòria però per mi no ha estat mai un problema perquè no li he donat importància. Com que sempre m’ha agradat treballar, em distreu molt i amb les hores que passo allà, ja no penso en les altres coses” (vegeu entrevista número 1 pregunta 12).

D’altres expressen que no tenen problemes alhora d’expressar-se però si quan han d’escriure i això els afecta a la vida diària.

“Jo no tinc cap problema per expressar-me verbalment. El meu problema és llegir o escriure. El moment d’escriure que algú interpreti una cosa i jo en vulgui dir una altra. Per exemple una coma pot fer interpretar coses molt diferents. Això per mi és el més gran problema.” (vegeu entrevista número 3 pregunta 12).

I fins i tot hi ha qui no té problemes palpables però alhora que els poses en un altre lloc els passa el que esmenta la cita de continuació:

“Perdrem en totes les ciutats, no entendre els mapes, equivocar-me de costat per agafar tren/bus.” (vegeu entrevista número 5 pregunta 12).

Per tant, a tall d’interpretació podem veure que tot i que els problemes no són greus i poden viure amb ells, sempre hi ha algun detall que els costa més que a la resta. Els costa organitzar-se, orientar-se o també els canvis que inevitablement hi ha durant el dia a dia.

I quan parlem de les relacions amb els altres, què?

Doncs bé, relacionar-se no és una cosa senzilla per a ningú. Si que és cert que podem veure a infants, adolescents o adults fer-ho amb molta facilitat, però no sempre és tan senzill com es veu.

Si per una persona que no té dislèxia ja costa, imagineu el fet que una que en té, que té tants prejudicis, tantes mancances i l’autoestima (a vegades) per terra, com ha de ser el

fet de relacionar-se. Doncs bé, no sempre és tan dolent com ens pensem, de fet, en moltes ocasions tenen més facilitats ells que no pas una persona que no ho és. De fet, la relació no va només de poder posar-nos a parlar amb una persona sinó que a vegades ens podem trobar en situacions desagradables com ara el fet que ens repliquin o vulguin corregir sempre.

“[...] Diríem que aquestes èpoques de la meva vida els companys de classe varen fer-me sentir molt malament, però per mi el més important eren els estudis. Jo crec que els professors no es van “enterar” de res, però jo expresso la manera com em sentia. Els professors em defensaven, i això tampoc anava gairebé per millorar la relació amb els companys de classe.” *(vegeu entrevista número 3 pregunta 13).*

Com va ser la teva escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris?

A manera de balanç, podem veure que tots els adolescents o adults als qui he fet l'entrevista, coincideixen amb el mateix a l'hora de dir com va ser la seva escolaritat. Tot i això, hi ha tres casos que vull destacar:

“Va ser el més dolent que he fet a la meva vida. Resumint. El dia més feliç de la meva vida va ser quan es va acabar el col·legi. Teníem un professor molt dictador que ens fotia molta canya, picava molt i castigava molt. I era molt difícil de passar els dies allà per culpa d'aquell home. Actualment us miren si teniu dislèxia o tot això, abans no es mirava i eres un “cabeza de tocho” i no t'ajudaven. Et feien sentir que no servies. També hi havia professors que eren molt bons i t'ajudaven.” *(vegeu entrevista número 1 pregunta 14)*

“Em va afectar molt que em diguessin que no podia, que era burro.” *(vegeu entrevista número 2 pregunta 14).*

“A l'escola: a l'escola tenia bastants problemes amb els deures. En posaven molts i jo m'estressava. També a la hora de classe. A l'hora de llegir... tots anaven com un pas davant meu. Però després vaig anar com

a una sala i vaig descobrir que no era l'únic i vaig veure que no estava sol. Vaig canviar de cole per problemes amb altres nens, posaven molts deures i no estava a gust.” (vegeu entrevista número 8 pregunta 14).

Aquests comentaris em fan veure que amb el pas del temps la cosa no ha millorat precisament. Un dels problemes principals de la dislèxia no és el simple fet de tenir-la, sinó de com els demés et tracten i sobretot, la poca ajuda que es rep per part de certs professors. No és difícil tenir dislèxia o portar-la al damunt com una càrrega, el que és difícil és aguantar i no estellar davant de certs comentaris i no sentir-te petit envers els altres.

Quan parlem d'ajudes i suports cap a les persones amb dislèxia, a què ens referim i quins creiem que són els més importants?

Doncs bé, majoritàriament a tothom que li he preguntat pels suports o ajudes rebudes, m'han respost que han anat a classes de repàs durant l'estiu per poder recuperar assignatures suspeses o bé, per no perdre els coneixements adquirits durant el curs. És important recordar que un dels suports més importants és el de tenir a persones al teu voltant que et valorin i t'animin a continuar. Aquest és un dels fets potser més importats, més i tot que fer classes cada dia. Tenir un bon coixí emocional pot aconseguir una gran millora amb les persones tant si tenen dislèxia com qualsevol altre dificultat o trastorn. Les emocions són molt importants i a vegades queden oblidades dins la monotonia dels dies.

Com creus que s'hauria de tractar a les persones amb dislèxia?

Tots els casos estudiats, pensen de manera diferent a l'hora de respondre a aquesta pregunta. No sempre estan d'acord que els professionals, educadors o familiars ens tractin d'una manera diferent de la resta però a la vegada, volen que els hi donin una sèrie d'ajudes per tal de poder aconseguir aprovar i/o treure millors notes. Quan els preguntem com els haurien de tractar responen (vegeu alguns exemples):

“Més a poc a poc, no tan avançats perquè jo per exemple amb l'anglès no se molt i jo sempre ho he dit que m'agradaria tornar a aprendre des de 0. Perquè jo crec que si comences des de 0 altra vegada milloraria bastant. No anar al ritme dels altres perquè a vegades creuen que tu vas

al ritme i veus que tothom ha acabat i tu encara estàs per la meitat. Si vols fer bé la lletra tens que esforçar-te el doble i tardar el doble. S'hauria de tractar més lent. Que s'assegurin que ho saben.” *(vegeu entrevista número 8 pregunta 18).*

“Com qualsevol altre persona.” *(vegeu entrevista número 7 pregunta 18).*

“És molt important entendre que tenen un problema. I donar-los eines per solucionar-lo i animar-les a fer-ho. M'agrada molt aquesta comparació: “Si una persona amb miopia no li dones ulleres, no s'hi veurà, doncs si una persona te dislèxia i no li diagnostiquen no ho solucionarà.” *(vegeu entrevista número 6 pregunta 18).*

Concloent tot el que ens han dit, podem veure la gran varietat de respostes però sobretot, tornem a veure la diferència entre l'abans i l'ara del que hem parlat al llarg del treball. És en aquests petits detalls que veiem la diferència en la concepció d'aquesta dificultat i tenim una esperança que cada vegada vagi a millor i es pugui arribar a “solucionar”. No em refereixo a curar-ho, sinó a solucionar que l'entorn i la concepció de la dislèxia sigui diferent i no exclogui als alumnes que la pateixen.

Quins errors creus que es comenten en el diagnosi i el tractament?

De la dislèxia no hi ha un tractament igual per a tothom. Cada persona és un món i per tant, cada persona té una dificultat diferent de la dels altres, per tant, el fet de veure errors en el tractament és només una opinió personal sobre les pròpies vivències de cadascú (vegeu la varietat de respostes):

“No ho sé, no vaig provar res més del que em van dir, per tant no sé si el que feien estava bé o malament.” *(vegeu entrevista número 2 pregunta 19).*

“L'error més gran és que el professor pensi que això de la dislèxia és una tonteria i no tingui ganes d'ajudar-te. En el cas que això passi i que el recolzament de casa sigui nul, aquesta persona amb dislèxia no tindrà gaires oportunitats de creixement professional. Per un dislèctic és molt

important la constància i si no tens ajuda això pot provocar males companyies i fracàs escolar.” (vegeu entrevista número 3 pregunta 19).

“Que siguin proves d’un dia i massa estàndards perquè no tothom és igual.” (vegeu entrevista número 4 pregunta 19).

“Jo tinc la meva filla amb dislèxia lleu diagnosticada. Però per la nostra insistència en el tema. A les escoles es fan coses, però encara falta camí per recórrer. Tenen molts nens i amb problemes molt diversos. Jo crec que el pitjor que et pot passar es que no creguin en tu, perquè es molt frustrant. Avui hi ha moltes eines per treballar-ho un cop ho saps.” (vegeu entrevista número 6 pregunta 19).

“Pues que no es creguin que som més tontos i no és així, som igual d’intel·ligents però hem de fer el doble d’esforç de les altres persones per estar al seu nivell i això costa més per això a vegades la gent es pensa que ets més lent o més tonto.” (vegeu entrevista número 8 pregunta 19).

Si amb una cosa coincideixen, és que l’error més comú té a veure amb què alguns mestres o professors pensen que la dislèxia és una ximpleria. A conseqüència d’això, és quan hi ha tan poca mà per poder fer diagnòstics i ajudar a les persones que realment ho pateixen. Sabem que no hi ha tractament que faci que la dislèxia desaparegui, però sí que podem ajudar des del moment del diagnòstic a corregir-ho una mica.

Amb el fi de poder concloure tota aquesta recollida i anàlisi de dades, puc dir que el més destacat ha estat poder comprovar que hi ha coses, encara que passin els anys, que no canvien massa. Això no vol pas dir que tot segueixi de la mateixa manera, però sí que és cert que fent el treball he pogut comprovar que segueixen havent-hi molts professionals de l’educació que no entenen que hi puguin haver dificultats d’aprenentatge. A més a més, podem comprovar com a l’escola és on les persones que tenen un diagnòstic se senten pitjor. Penso que hauria de ser tot el contrari, ja que és on més hores passen o han passat i també, hauria de ser una de les millors èpoques de la vida, i recordar-ho tan negativament, crec que no és pas bo.

7. Conclusions i reflexions de la recerca

Després d'haver fet tota la recerca tant teòrica com pràctica, he arribat a diverses conclusions que exposaré a continuació.

- **El diagnòstic que els fan a les persones amb dislèxia ha anat millorant amb el pas dels anys.** És a dir, a través de les entrevistes realitzades he pogut veure i conèixer que en els darrers anys hi ha hagut canvis importants pel que fa al diagnosticar la dislèxia. Aquest, cada vegada és més precís i facilita l'ajuda integral cap al col·lectiu que pateix la dificultat d'aprenentatge. Tot i això, és cert que no sempre és correcte i malauradament, a vegades encara dificulta més a aquell/a que en té. Per tant, considero que s'ha d'aprofundir en l'estudi de la dislèxia i en el que comporta per poder ajudar de millor manera als infants, adolescents i fins i tot als adults.
- **En el sistema educatiu actual, premia més el treure millor nota que no pas donar suport als alumnes que ho necessiten.** Cada vegada surten a la llum més casos d'aquesta dificultat i això em fa veure que potser el ritme de vida que portem o el no tenir temps per fer-ho tot, no ajuda als infants i/o adolescents a aprendre. L'escolarització d'ara fa que hi hagi una divisió notable entre els alumnes que treuen notes altes i els que les treuen baixes. Podríem dir, si més no sota el meu punt de vista, que l'educació actual és definida dues paraules: aprovar i suspendre.

Aprovar i suspendre... quines paraules més curtes i alhora més grans. Quants no hem escoltat alguna vegada la frase de: si no aprofites els exàmens suspendràs l'assignatura. Si no llegeixes bé, suspendràs, si fas faltes, et baixaré la nota... quantes vegades aquestes paraules ens han provocat un xoc emocional? A les persones amb dislèxia, la paraula aprovar ens provoca una tensió i ens frena. Si no aconseguim treure bones notes, no aprofitem; si no escrivim bé, no aprofitem; si fem faltes, no aprofitem; si no llegim a la velocitat adequada per l'edat que tenim, no aprofitem... és molt trist que amb els estudis que hi ha sobre les dificultats d'aprenentatge, encara ens trobem en la situació deixar de costat els/les alumnes que tenen alguna mancança i els/les fem sentir que no poden aconseguir el que volen perquè no tenen les notes que nosaltres creiem adients per aprovar-los. És lamentable que molts deixin els estudis a causa de professors que es creuen psicòlegs i que no ajuden als alumnes, sinó que volen que siguin màquines i que reproduïxin les coses de l'única manera que ells creuen que és la correcta, quan precisament, avui dia hi ha molts camins per

arribar a fer una resposta ben feta. I amb tot això, no em refereixo que s'hagi d'aprovar a tothom només pel fet de tenir dislèxia, sinó que s'hauria de donar un cop de mà a aquelles persones que ho necessitin per poder aconseguir aprendre, respectant el seu ritme, i fent-lo sentir important en tot moment, no pas deixant-lo de banda.

- **El suport moral hauria de ser més present en les persones que tenen una dificultat d'aprenentatge.** Des del meu punt de vista, que una persona amb dislèxia tingui un bon recolzament, és base fonamental per poder tirar endavant. En el meu cas, vaig tenir la sort de comptar amb una família darrera que no em van deixar abaixar mai els braços i això em va donar una empenta per no rendir-me. Si que és cert que no tothom té aquesta sort i per això hi ha tants casos d'abandonament escolar, ja que en veure que no se'n surten, els diuen que no podran i ells ho creuen. Aquest és un dels problemes principals, ja que si el que vols és que algú tiri endavant, el que has de fer és donar-li la mà, no treure-li.

- **L'entorn, a vegades, forma una part negativa cap a les persones amb dislèxia.** Quan un infant i/o adolescent veu que li costa seguir el ritme del curs i a més a més, no té l'ajuda necessària per poder tirar endavant, es tanca en banda i decideix no moure's del seu lloc de confort per no patir. Per contra, si a una persona li donem les eines necessàries per tirar endavant, si estem al seu costat tot recolzant-lo, veurem com a poc a poc pot anar adquirint tot allò que semblava impossible que puguis aprendre i el fet de motivar-lo el pot ajudar gratament. És a dir, si una persona té un entorn familiar que doni suport però alhora l'escola o el centre educatiu la fa sentir petita i malament, no servirà de res. Els infants i els adolescents, necessiten veure que pensen en ells, no que els volen fer mal.

Recordo que als setze anys tenia un entorn familiar (pares i germà) que em feien costat, que m'ajudaven a tirar endavant, que no em deixaven rendir i que sempre que podien m'aconsellaven a l'hora d'estudiar, de fer els deures i treballs. Però per mala sort, comptava amb un sistema educatiu que feia tot el contrari. Em vaig topar amb molts professors de secundària que deixaven de banda a tots aquells que no avançaven al ritme que volien i a més a més, et deien que no servies per res fins al punt que al final t'ho creies. Aquí està el problema principal de la dislèxia, més enllà de les dificultats que té amb la lectura i escriptura.

Per tant, tot l'exposat em porta a reflexionar. Si l'entorn de la persona que pateix dislèxia o d'altres dificultats d'aprenentatge no van tots a una, només aconseguiran entrebancar més a la persona que ho pateix. Per tant, considero que s'haurien de buscar solucions per tal que això no succeeixi.

- **Hi ha poca formació de mestres i professors per abastar el tema.** No sempre s'està preparat per tenir a l'aula una persona amb dislèxia o amb qualsevol dificultat d'aprenentatge, perquè en molts casos, arralenteix el ritme de la classe. Precisament per aquest motiu, hauríem de donar més facilitats, no em refereixo a fer-los-hi tot, ja que si a una persona dislèctica li fem tot, poca cosa aprendrà, però si donar ajudes per tal que pugui tirar endavant i sobretot, no forçar-lo i deixar-li el seu temps per poder fer les coses. No tots els alumnes són iguals, tinguin o no dislèxia, tots tenen un ritme i una manera d'aprendre i s'ha de respectar perquè si no, acabarà provocant la desesperació i frustració i quan s'arriba a aquest punt, és el pitjor que pot passar.

Per tal que un dislèctic pugui tirar endavant, considero que primer s'hauria de formar als professionals de l'educació perquè d'aquesta manera estiguessin més ben preparats a l'hora d'enfrontar-se amb un problema com aquest dins l'aula.

Seria molt bo poder fer formacions per enriquir-nos de nous coneixements i metodologies per utilitzar a les aules.

- **No hi ha alumnes ximples o “cabeza de tocho” com es deia abans, simplement hi ha nens i nenes als que els costa adquirir el coneixement.** Els qui treballem amb ells, ens hem d'esforçar perquè recordin l'època d'estudi de la millor manera i amb un somriure a la cara. Si ara mateix em preguntessin a mi per la meua vida a l'educació secundària, l'únic que em crea és angoixa i tristesa per haver passat una època tan dolenta, abandonada a la classe per les meves males notes i aquest fet em fa veure que en un futur, m'agradaria no ser igual que aquells professionals, sinó fer que tots els nens i nenes es sentin bé i contents per haver pogut arribar a treure's un títol, un grau o el que sigui que hagin desitjat. No hi ha ningú millor que els altres, i això és una cosa que hauria de quedar molt clara, però malauradament, en la societat en la qual vivim, l'esforç tampoc té la suficient recompensa.

Per acabar les conclusions, expressaré un sentiment que sempre he tingut marcat dins meu. Quan feia batxillerat, una professora em va dir que ella mai aprovaria a una persona que tenia dislèxia i menys si aquesta volia entrar en el món de l'educació. Doncs bé, avui dia estic a punt d'acabar una carrera universitària, tinc un grau superior i treballo cada dia del qual més m'agrada en aquest món, i el meu únic desig és no ser mai com ella.

8. Aportació al bagatge de coneixement de la Pedagogia.

La memòria del grau de pedagogia de la Universitat de Girona defineixen el pedagog com:

“L'especialista dels processos educatius i de la formació. L'exercici de la professió de pedagog/a implica l'ús d'instruments cognitius, metodològics i deontològics per al disseny, planificació, diagnòstic, assessorament, direcció, coordinació, gestió, desenvolupament i avaluació de projectes i intervencions en l'àmbit educatiu i formatiu adreçats a les persones al llarg de tota la seva vida”²¹

Pel que fa al Col·legi de Pedagogs de Catalunya, la definició que fan de pedagog és la següent:

“El pedagog/a és l'especialista dels processos educatius i de formació, l'exercici del qual implica l'ús d'instruments cognoscitius, metodològics i d'intervenció per a promoure el canvi en les persones de totes les edats, la família i la comunitat”²²

Després de llegir aquestes definicions, considero que aquest treball es troba dins l'àmbit de la pedagogia i no d'una altra carrera, ja que les parts que el formen i que he fet servir per arribar a la seva realització final, han passat per tots aquells establerts per la memòria de la UDG a més a més, té a veure en l'àmbit educatiu i de formació tot treballant amb les persones de totes les edats, per tant, més motiu encara per dir que l'essència és pedagògica.

Si tenim en compte (segons diu la memòria anomenada anteriorment) que “els contextos d'aplicació de l'exercici de la professió de pedagog/a se situen, entre altres, en el context

²¹ Memòria del grau de pedagogia de la Universitat de Girona

²² COPEC. Informe sobre les competències del grau de pedagogia.

general de les organitzacions i serveis públics i privats i en els diferents entorns virtuals i presencials de formació”, podem veure que és el més encertat, ja que va completament lligat amb el treball.

Els qui hem estudiat aquesta carrera hem après que la pedagogia consta de quatre grans àmbits (escolar, social, laboral i cultural) per això mateix, encara agafa més força la meua perspectiva, ja que com bé sabem, la dislèxia no només té a veure en l'àmbit educatiu sinó que està dins de qualsevol dels quatre grans àmbits perquè és una dificultat d'aprenentatge que no es cura i que a més a més, dura tota la vida.

És per aquest motiu que podem afirmar que aquest projecte entre dins la pedagogia.

Al llarg del treball heu pogut comprovar que he parlat del que és la dislèxia, de la seva evolució al llarg dels anys, de com detectar-la tot veient les característiques principals, també heu pogut veure quins són els ítems per poder crear un tractament correcte per a cada infant i/o adolescent, entre altres coses. En certa manera, he fet tot allò que suposa ser pedagog, ja que a la llarga, com a professional d'aquesta carrera, hauré d'ajudar a moltes persones i per tant, una de les grans tasques serà la de dissenyar, planificar, diagnosticar, assessorar, dirigir, coordinar, gestionar, desenvolupar i avaluar molts projectes o moltes de les intervencions que porti a la pràctica.

A banda de tot l'exposat anteriorment, ser pedagog/a significa tenir una conducta guiada per valors ètics. És per aquest motiu que hi ha un codi deontològic.²³ Aquest, tal i com ens descriu el COPEC, “és diferent de les normes d'acció professional de caràcter científic i tècnic que han de guiar les bones pràctiques i que podem tenir en d'altres documents que es van actualitzant. El codi deontològic ateny el sentit de l'acció i la dignitat del destinatari de l'acció, en el nostre cas persones però també podrien ser animals i la natura tota, l'habitable comú de tots els humans d'avui i de l'avenir.”²⁴

Justament per aquest motiu, torno a dir que el meu treball és purament pedagògic perquè compleix amb la sèrie de requisits anomenats anteriorment per tal de poder-lo considerar com a tal. Ja que a l'hora de realitzar-lo he pensat en les persones, en les pràctiques i en l'actuació per no perjudicar als altres. En definitiva, reafirmo la meua perspectiva en dir que la dislèxia i la pedagogia són dos àmbits que van molt lligats entre ells i que la pedagogia pot ajudar i facilitar el procés educatiu i personal de les persones dislèctiques.

²³ COPEC. Codi de Deontologia

²⁴ COPEC. Codi de Deontologia

9. Referències

- ACD (Associació catalana de dislèxia). Recuperat de <http://www.acd.cat>
- AD_INTEGRATEK. (2016). *Protocolos de Detección y Actuación de la Dislèxia*. Recuperat de <https://integratek.es/blog/2016/05/12/protocolos-per-la-deteccio-de-la-dislexia-en-lambit-educatiu-prodiscat/>
- Alvarado, H., Damians, M. A., Gómez, E., Martorell, N., Salas, A., & Sancho, S. (2007). Dislexia. Detección, diagnóstico e intervención interdisciplinar. *Revista Enginy*, 16, 1
- Álvarez Palacio, B. (2015). *La Dislexia: Detección inicial y programa de intervención en Educación Infantil*.
- Artigas-Pallarés, J. (2002). Problemas asociados a la dislexia. *Revista de Neurología*, 34(1), 7-13
- Benedet, M. J. (2013). *Cuando la "Dislexia" no es Dislexia*. Madrid. CEPE.
- Bourcier, A., & Mucchielli, R. (1979). *La dislexia. Causas, diagnóstico y reeducación*. España: Cincel.
- Bravo, L. *Teoría sobre las dislexias y su enfoque científico*. Santiago de Chile: Universitaria, 1981
- Consell Social, Col·legi de Pedagogs de Catalunya. (2017) Recuperat de https://www.pedagogs.cat/doc/Consellsocial_InformeCompetenciesGrauPedagogia_13-12-2017.pdf
- E.-Jiménez, J., Gregg, N., & Díaz, A. (2004). Evaluación de habilidades fonológicas y ortográficas en adolescentes con dislexia y adolescentes buenos lectores. *Infancia y Aprendizaje*, 27(1), 63-84
- Escotto-Córdova, E. A. (2014). Intervención de la lectoescritura en una niña con dislexia. *Pensamiento Psicológico*, 12(1), 55-69
- Etchepareborda, M. C. (1989). Detección precoz de la dislexia y enfoque terapéutico. *Dev Med Child Neurol*, 31, 3-13
- Fawcett, A., Nicolson, R., Pinto, I. F., Corral, S., & Fernández, P. S. (2010). *DST-J: test para la detección de la dislexia en niños*. Tea.
- Galaburda, A. M., & Cestnick, L. (2003). Dislexia del desarrollo. *Revista de neurología*, 36(1), 3-9
- Giordano, L., & Giordano, L. H. (1973). *Los fundamentos de la dislexia escolar*. Ateneo.

- Herrera Pino, J. A., Lewis Harb, S., Jubiz Bassi, N. S., & Salcedo Samper, G. P. (2011). Fundamentos neuropsicológicos de la dislexia evolutiva. *Psicología desde el Caribe*, 222-268.
- Hynd, G. W., & Cohen, M. (1987). *Dislexia: teoría, examen y clasificación desde una perspectiva neuropsicológica*. Editorial Médica Panamericana.
- Hunt, L. Perales, V. (2015). *Como pez en el árbol* Barcelona: Nube de tinta.
- Jiménez Calvillo, L. *El entrenamiento en la conciencia fonológica*.
- Jiménez, J. E., Guzmán, R., Rodríguez, C., & Artiles, C. (2009). Prevalencia de las dificultades específicas de aprendizaje: la dislexia en español. *Anales de Psicología/Annals of Psychology*, 25(1), 78-85.
- Kamhi, A. G. Response to historical perspective a developmental language perspective. *Journal of Learning Disabilities*, 1992, no 25, p. 48-52.
- Pérez Casado, A. (2017). *Dislèxia: història, estratègies i recursos per dur a terme dins l'àmbit educatiu*.
- Portellano, J. A. (2004). *La dislexia, en todas las edades*.
- Roca, E. Carmona, J. Boix, C. Colomé, R. López, A. Sanguinetti; A, Caro, M. (coord.) (2010) *L'aprenentatge en la infància i l'adolescència: claus per evitar el fracàs escolar*. Esplugues de Llobregat: Hospital Sant Joan de Déu.
- Sánchez Pereira, Manuel. (2011) *Palabras al viento* [Documental] Madrid: TV1. Recuperat de <http://www.rtve.es/alacarta/videos/documentos-tv/documentos-tv-palabras-viento/1458092/>
- Torralbo A. (2017) *La dislèxia, un desavantatge culturalment imposat*.

10. Annexos

Entrevistes

Entrevista 1 (Cas 1):

1. **Quina edat tens?** Tinc 57 anys. Al desembre en faré 58.
2. **Home o dona?** Sóc home.
3. **Què estàs estudiant o que has estudiat?** EGB (graduat escolar), curs de formació professional a distància de mecànica.
4. **A què et dediques (de que treballes)?** Sóc camioner i mecànic.
5. **Ets dislèctic?** No ho sé, no m'ho he mirat mai. Podria ser dislèctic però segons els mestres, era una "cabeza de tocho".
6. **Què és per a tu la dislèxia?** Per mi la dislèxia és tenir problemes amb la llengua, amb l'escriure i el llegir.
7. **Com ho saps? Com ho vas saber?** Per l'experiència que vaig tenir amb els meus fills. Perquè jo encara no sé si ho sóc, m'ho imagino i prou.
8. **Qui t'ho ha dit?** Ningú perquè això a la meua època no es mirava i per tant, no sé si ho sóc o no.
9. **Quines proves et van fer?** Cap.
10. **Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic?** No m'ho han detectat mai, no ha suposat res perquè no m'ho han detectat mai. Quan jo anava al col·legi, no es coneixia.
11. **Quines dificultats vas tenir en els estudis?** Doncs, la llengua m'anava malament, les faltes d'ortografia i el llegir, principalment. M'agradaven molt les matemàtiques, la química m'agradava i la llengua oral francesa també m'agradava molt.
12. **Quines dificultats vas tenir en les tasques ordinàries de la vida quotidiana?**
No he tingut mai cap problema, només tenia problemes amb el col·legi. Tothom diu que no tinc gaire memòria però per mi no ha estat mai un problema perquè no li he donat importància. Com que sempre m'ha agradat treballar, em distreu molt i amb les hores que passo allà, ja no penso en les altres coses.
13. **Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones?** No he tingut problemes amb les relacions amb les persones. Sóc una persona que s'ha d'ordenar molt i ho ha de fer tot quan i com toca. Si havia de fer la comunió s'havia de fer en aquell moment i cada cosa al seu moment. Anar assolint fites.

- 14. Com va ser la teva escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris?** Va ser el més dolent que he fet a la meua vida. Resumint. El dia més feliç de la meua vida va ser quan es va acabar el col·legi. Teníem un professor molt dictador que ens fotia molta canya, picava molt i castigava molt. I era molt difícil de passar els dies allà per culpa d'aquell home. Actualment us miren si teniu dislèxia o tot això, abans no es mirava i eres un “cabeza de tocho” i no t'ajudaven. Et feien sentir que no servies. També hi havia professors que eren molt bons i t'ajudaven.
- 15. En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar? -**
- 16. T'ha estat senzill arribar fins on ets ara?** Si, tot i l'època de l'escola, les demés se m'han passat ràpides.
- 17. Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat?** Anava a fer a l'estiu les recuperacions del que havíem suspès però amb els mateixos professors. Les úniques persones que em podien ajudar amb les coses del col·legi eren les meves germanes. Abans anaves al col·legi i t'havies d'espavilar.
- 18. Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia?** Suposo que ha de ser un professor que hi entengui qui els hagi de tractar. També la tecnologia ha avançat molt. Si abans un accent no el posaves no t'adonaves, i ara els “aparatos” t'ho corregeixen.
- 19. Quins errors creus es cometien en el diagnòstic i tractament?** Això sí que no t'ho puc dir. Els que no hem viscut a l'època que t'han diagnosticat això, no ho podem valorar. Jo em vaig adonar de la dislèxia quan els meus fills anaven al col·legi, així que no puc explicar res.

Entrevista 2 (Cas 2):

- 1. Quina edat tens?** 30 anys
- 2. Home o dona?** Home
- 3. Què estàs estudiant o que has estudiat?** Educació obligatòria i grau mig d'hostaleria.
- 4. A què et dediques (de que treballes)?** Sóc cap de cuina.
- 5. Ets dislèctic?** Si.
- 6. Què és per a tu la dislèxia?** Per mi són les faltes d'ortografia.

7. **Com ho saps? Com ho vas saber?** Ho vaig saber perquè una mestre de l'escola els hi va dir als meus pares que podria ser-ho. Vaig saber que era dislèctic perquè em van dur a un centre psicopedagog i em van fer proves però no ho recordo perquè era petit.
8. **Qui t'ho ha dit?** La mestre de l'escola. I el centre psicopedagog ho va corroborar.
9. **Quines proves et van fer?** No les recordo perquè era massa petit. Segons la meua mare, em van fer proves de motricitat, de llenguatge, memòria, sobre l'espai i l'ordenació, representacions gràfiques, de lectura i escriptura, de matemàtiques i personalitat.
10. **Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic?** Immunitat lingüística (podia fer totes les faltes que volgués).
11. **Quines dificultats vas tenir en els estudis?** Les llengües, perquè les faltes em costaven molt.
12. **Quines dificultats vas tenir en les tasques ordinàries de la vida quotidiana?** Cap.
13. **Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones?** Mai he tingut dificultats de relació amb la resta de persones.
14. **Com va ser la teua escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris?** A l'escola em vaig sentir obligat a treure'm els estudis. A l'institut em van afectar molt més les llengües. Als estudis post-obligatoris em van anar molt bé perquè m'agradava. Em va afectar molt que em diguessin que no podia, que era burro. Sempre em van anar millor les assignatures de ciències, matemàtiques i educació física que no pas les llengües.
15. **En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar?** -
16. **T'ha estat senzill arribar fins on ets ara?** No, però he tingut els meus pares darrera per ajudar-me.
17. **Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat?** En els exàmens no em contaven les faltes d'ortografia.
18. **Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia?** No ho sé.
19. **Quins errors creus es cometien en el diagnòstic i tractament?** No ho sé, no vaig provar res més del que em van dir, per tant no sé si el que feien estava bé o malament.

Entrevista 3 (Cas 3):

- 1. Quina edat tens?** 34 anys
- 2. Home o dona?** Dona
- 3. Què estàs estudiant o que has estudiat?** Estudis Ciències Empresarials
- 4. A què et dediques (de que treballes)?** Feina actualment no treballo i cuido els meus fills petits de 3anys i 1 any.
- 5. Ets dislèctic?** Sí
- 6. Què es per a tu la dislèxia?**

El meu problema. És el meu problema de cada dia, al moment que haig d'escriure. Exemple: Contestar una simple nota a l'agenda del meu fill per la seva mestre o contestar un e-mail. Sempre tinc dubtes i necessitaria tenir una persona que em corregeixi el text.
- 7. Com ho saps? com ho vas saber?** Amb 12 anys vaig fer les proves a Barcelona al Centre Estiles.
- 8. Qui t'ho ha dit?** La meva mare és mestre i ella ho tenia clar. Vàrem anar a fer les proves i així també vàrem poder donar-me exercicis i mirar mètodes per millorar.
- 9. Quines proves et van fer?** Vaig fer moltes proves diferents. Numèriques i lletres. No ho recordo gaire. Vaig anar hi uns dies, però fa molts anys.
- 10. Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic?**

En el moment, no se, no ho recordo. La meva mare diu que jo li vaig dir que estava molt contenta perquè això volia dir que no era tonta. El més important va ser poder finalitzar el meu batxillerat. Varen acceptar la dislèxia i això va suposar que tenia més temps per acabar els exàmens, em van respectar les faltes d'ortografia i no em vaig haver d'examinar d'anglès . Vaig tardar 3 anys però finalment vaig acabar.
- 11. Quines dificultats vas tenir en els estudis?** La dificultat més gran és llegir. La meva germana mitjana és 5 anys més petita. Ella amb 6 anys llegia millor que jo. No sabeu que malament em feia sentir a mi, veure que jo ho feia tan malament i ella tan bé.
- 12. Quines dificultats vas tenir en les tasques ordinàries de la vida quotidiana?**

Jo no tinc cap problema per expressar-me verbalment. El meu problema és llegir o escriure. El moment d'escriure que algú interpreti una cosa i jo en vulgui dir una

altre. Per exemple una coma pot fer interpretar coses molt diferents. Això per mi és el més gran problema.

13. Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones?

Època E.S.O. : Jo feia classes particulars a l'hora del patí amb una professora particular especialitzada amb tema dislèxia. Vaig perdre moltes amistats, però en canvi va anar molt bé per millorar tema dislèxia.

Època Batxillerat: El tercer any em deixaven més temps per fer exàmens. Vaig aconseguir aprovar-ho tot però els meus companys deien que no era just i en feien sentir malament.

Diríem que aquestes èpoques de la meua vida els companys de classe varen fer-me sentir molt malament, però per mi el més important eren els estudis. Jo crec que els professors no es van “enterar” de res, però jo expresso la manera com em sentia. Els professors em defensaven, i això tampoc anava gaire bé per millorar la relació amb els companys de classe.

14. Com va ser la teua escolaritat? a l'escola? a l'institut? als estudis postobligatoris?

Per mi el més difícil va ser el batxillerat. Jo sempre li he donat molta importància a estudiar i he sigut molt constant amb els estudis.

Després vaig fer un cicle de grau superior d'Administració i Finances i em vaig sentir súper bé. Era tot tan fàcil i m'agradava. No necessitava anar a classes particulars, ni ajuda de cap tipus. Jo crec que això amb va fer pujar autoestima i sentir-me millor amb mi mateixa. El finalitzar el cicle formatiu vaig entrar a la universitat i també va anar súper bé.

15. En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar? -

16. T'ha estat senzill arribar fins on ets ara? No, sempre hi ha hagut una dificultat, però si t'esforces pots arribar allà on vols.

17. Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat? El suport incondicional de la meua mare. Sempre he fet classes particulars i les professores que he tingut sempre m'han ajudat moltíssim.

18. Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia? Jo penso que deixar més temps per contestar preguntes està molt bé. Vull puntualitzar que ho trobo bé, però jo que he treballat a empreses us puc dir que jo no dic mai que tinc

dislèxia, i a totes les empreses no els hi agrada que vagis lenta. Et fan sentir malament i això és la realitat.

Un tema que considero important és tema dislèxia per entrar a treballar a l'administració pública. Actualment els psicotècnics fan que un dislèctic no tingui oportunitat d'entrar a molts llocs de treball.

19. Quins errors creus es cometien en el diagnosi i tractament? L'error més gran és que el professor pensi que això de la dislèxia és una tonteria i no tingui ganes d'ajudar-te. En el cas que això passi i que el recolzament de casa sigui nul, aquesta persona amb dislèxia no tindrà gaires oportunitats de creixement professional. Per un dislèctic és molt important la constància i si no tens ajuda això pot provocar males companyies i fracàs escolar.

Entrevista 4 (Cas 4):

- 1. Quina edat tens?** 27 anys
- 2. Home o dona?** Dona
- 3. Què estàs estudiant o que has estudiat?** He estudiat educació bàsica, ESO, batxiller, universitat de fisioterapeuta i ara estic fent 3r d'osteopatia.
- 4. A què et dediques (de que treballes)?** Sóc fisioterapeuta.
- 5. Ets dislèctic?** Si.
- 6. Què és per a tu la dislèxia?** Es llegir tres cops el mateix però que els tres tinguin significat completament diferent. Pots llegir un llibre dos cops i que les dues vegades sigui diferent. Canviar lletres.
- 7. Com ho saps? Com ho vas saber?** Ho vaig saber a primària al col·legi.
- 8. Qui t'ho ha dit?** L'Eva, una psicopedagoga.
- 9. Quines proves et van fer?** Moltes, imatges, llegir paraules,...
- 10. Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic?** Res. No tinc pas cap trauma. M'havia d'esforçar una mica més però ja està.
- 11. Quines dificultats vas tenir en els estudis?** Les faltes i llegir. Tardava el doble per fer la feina i era una tocada de nassos perquè els altres ja estaven fora i tu havies d'estar allà dintre pringant.

12. Quines dificultats vas tenir en les tasques ordinàries de la vida quotidiana?

Els canvis sempre m'han influït. A mi m'agrada ser metòdica. Si em canvien les coses em costa.

13. Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones? Per la dislèxia

crec que cap, el que sempre he sigut més tímida i m'ha costat més relacionar-me.

14. Com va ser la teva escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris?

A l'escola: era més lenta, em costava més.

A l'Institut: també em costava més que als altres, expressar-me, relacionar-me.

Als estudis post-obligatoris: estudiar tantes hores, tan temari amb poc temps. Quan comences una cosa, quan arribes al final ja no recordes el principi.

La putada més gran és quan vas per la carretera, veus els cartells, llegeixes una lletra per una altre i t'equivoques de lloc i vas a un altre.

Em costa retenir les coses a la primera.

15. En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar? -

16. T'ha estat senzill arribar fins on ets ara? Per què? No. Perquè hi he hagut de posar esforç.

17. Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat?

Classes particulars. Recordo les proves de la dislèxia perquè em treïessin les faltes als exàmens de la selectivitat.

18. Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia? Amb ajuda per

evitar els problemes que cada persona té. Si el problema es canviar una lletra per altre, que el professional et doni ajudes per això. Si et costa retenir informació, que t'ensenyin mètodes. Si el que passa és que no saps estudiar, que no et facin empollar perquè no serveix per res.

19. Quins errors creus es cometien en el diagnosi i tractament? Que siguin proves d'un dia i massa estàndards perquè no tothom és igual.

Entrevista 5 (Cas 5):

1. Quina edat tens?

51

2. Home o dona?

Dona

3. Què estàs estudiant o què has estudiat?

Llicenciada en Història i Història de l'Art, diversos Màsters.

4. A què et dediques (de què treballes)?

Sóc professora en un institut, escriptora de novel·la històrica.

5. Ets dislèctic? Crec que sóc dislèctica.

6. Què és per a tu la dislèxia? Un trastorn de l'aprenentatge que em dificulta l'escriptura en el sentit que caldria i a vegades fins i tot m'afecta a la parla si enraono molt depressa.

7. Com ho saps? Com ho vas saber? Perquè escric de dreta a esquerra i no me n'adono i a vegades barrejo les lletres dins de les paraules.

8. Qui t'ho ha dit? Ningú

9. Quines proves et van fer? Cap

10. Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic? No ho sé perquè potser no en sóc. No em van fer cap prova.

11. Quines dificultats vas tenir en els estudis? Cap

12. Quines dificultats tens en les tasques ordinàries de la vida quotidiana? Perdrem en totes les ciutats, no entendre els mapes, equivocar-me de costat per agafar tren/bus.

13. Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones? Cap

14. Com va ser la teva escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris? Exitosa, procurava que ningú se n'adonés. Ara m'és igual.

15. En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar? -

16. T'ha estat senzill arribar fins on ets ara? Si et refereixes a si el meu petit problema m'ha complicat la vida professional et dic que no.

17. Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat? Cap

18. Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia? No ho sé, però els especialistes haurien d'aconsellar als mestres i professors per detectar aquest trastorn en els alumnes quan més aviat millor.

19. Quins errors creus es cometen en el diagnosi i tractament? No ho sé

Entrevista 6 (Cas 6):

- 1. Quina edat tens?** Tinc 43 anys.
- 2. Home o dona?** Soc una dona.
- 3. Què estàs estudiant o que has estudiat?** Estudis en una escola de comerç a França, Paris (equivalència amb Empresarials)
- 4. A què et dediques (de que treballes)?** Gestora de projectes ACCIÓ (Agència de la Generalitat de Catalunya)
- 5. Ets dislèctic?** Si.
- 6. Què és per a tu la dislèxia?** Una característica meva, que tinc que tenir en compte. La majoria de la gent del meu voltant no nota.
- 7. Com ho saps? Com ho vas saber?** De petita vaig tenir molts problemes per aprendre a llegir i escriure correctament, girava les lletres. Això a l'escola en aquella època no ho tenien en compte i va repercutir en totes les assignatures. Tinc un record no gaire agradable. Jo em vaig tornar rebel, i em frustrava amb facilitat. Era fàcil aprendre per tothom, menys per mi... Era molt bona amb matemàtiques, però si tenia que llegir el problema, ja no ho feia bé...
- 8. Qui t'ho ha dit?** La meva germana que te 14 anys més que jo i que en aquella època estudiava magisteri.
- 9. Quines proves et van fer?** Cap.
- 10. Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic?** Tècnicament no ho han fet mai, però no en tinc cap dubte de que ho soc.
- 11. Quines dificultats vas tenir en els estudis?** Em va costar llegir i escriure correctament i no seguia el ritme de la classe i estava molt desmotivada. A l'escola de Sils on vaig anar fins a setè de primària hem van donar com a cas perdut. Llavors vaig repetir curs i vaig anar a Begur on la meva germana feia de professora. Allà em van entendre i ajudar molt. Llavors vaig anar a FP i em va costar força. Vaig repetir segon de FP. A partir d'aquí ja tot va canviar, vaig començar a saber estudiar i entendre el que llegia. Les companyies també ajuden molt. Sobretot per estudiar, amb el tema dels esquemes i resums.
- 12. Quines dificultats vas tenir en les tasques ordinàries de la vida quotidiana?** Això crec que cap
- 13. Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones?** Hi ha gent que no entén que puguem fer faltes. Però en general ara de gran no tinc problemes, ho

tinc superat. Menys quan vull aprendre un idioma que torno a tenir problemes amb l'escriptura i la lectura. A l'oral m'és molt més fàcil.

14. Com va ser la teva escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris? Com he dit anteriorment va ser molt dur a primària i a l'inici de secundària. Però després ja vaig anar veient com fer-ho i em vaig anar superant a mi mateixa. Fins i tot vaig poder fer els dos últims anys de carrera a França, París. Tot s'ha de dir que a França no contaven les faltes.

15. En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar? -

16. T'ha estat senzill arribar fins on ets ara?

17. Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat?
Només les ajudes de la família.

18. Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia? Es molt important entendre que tenen un problema. I donar-los eines per solucionar-lo i animar-les a fer-ho. M'agrada molt aquesta comparació: "Si una persona amb miopia no li dones ulleres, no s'hi veurà, doncs si una persona té dislèxia i no li diagnostiquen no ho solucionarà"

19. Quins errors creus es cometien en el diagnòstic i tractament? Jo tinc la meua filla amb dislèxia lleu diagnosticada. Però per la nostra insistència en el tema. A les escoles es fan coses, però encara falta camí per recórrer. Tenen molts nens i amb problemes molt diversos.

Jo crec que el pitjor que et pot passar és que no creguin en tu, perquè és molt frustrant. Avui hi ha moltes eines per treballar-ho un cop ho saps.

Entrevista 7 (Cas 7):

- 1. Quina edat tens?** 13 anys
- 2. Home o dona?** Noia
- 3. Què estàs estudiant o que has estudiat?** 2n ESO.
- 4. A què et dediques (de que treballes)?** A estudiar.
- 5. Ets dislèctic?** Si.
- 6. Què és per a tu la dislèxia?** Una cosa que ens fa ser diferents de certa manera amb els altres.

7. **Com ho saps? Com ho vas saber?** Perquè m'ho varen identificar. La meva mare ho és també.
8. **Qui t'ho ha dit?** La meva tieta i una psicòloga.
9. **Quines proves et van fer?** Durant una setmana una psicòloga em va fer 6 proves per identificar la dislèxia i descartar altres patologies. (proves de ortografia, lectura, intel·ligència,...)
10. **Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic?** Al principi malament perquè ho veia com una cosa dolenta, però després ja no.
11. **Quines dificultats vas tenir en els estudis?** Problemes en la lectura i en l'ortografia.
12. **Quines dificultats vas tenir en les tasques ordinàries de la vida quotidiana?** Els subtítols de les pel·lícules no arribo a llegir-los. En general soc intuïtiva, sense adonar-me'n no llegeixo.
13. **Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones?** No va canviar gaire, però a vegades i encara ara em repliquen el que escric, per les faltes.
14. **Com va ser la teva escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris?** A l'escola no ho sabia i va ser difícil perquè totom llegia bé menys jo. A l'institut bé i els futurs encara no hi he arribat.
15. **En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar? -**
16. **T'ha estat senzill arribar fins on ets ara?**
17. **Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat?** El suport del meu pare que sempre m'ha fet fer exercicis per millorar. De petita vaig anar amb en Dr. Baulida que ens va donar les pautes. Ell no tenia clar si era dislèxia o retard en l'aprenentatge. Jo soc de final d'any, del 20 de novembre.
18. **Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia?** Com qualsevol altre persona. Però tenir en compte de no comptar les faltes en els exàmens i respectar les lectures. No forçar a llegir en veu alta.
19. **Quins errors creus es cometien en el diagnòstic i tractament?** No se'ns ha de tractar ni a nosaltres ni a ningú que tingui qualsevol altre dificultat d'una manera especial o diferent, ningú es superior a ningú.

Entrevista 8 (Cas 8):

1. **Quina edat tens?** 12 anys.
2. **Home o dona?** Home.
3. **Què estàs estudiant o que has estudiat?** Estic fent primer d'ESO.
4. **A què et dediques (de que treballes)?** (estudiant)
5. **Ets dislèctic?** Si.
6. **Què és per a tu la dislèxia?** No és res dolent. No sé. Algo diferent a les altres persones. A vegades també una excusa per no escriure tant. No sé que més.
7. **Com ho saps? Com ho vas saber?** La professora del Creix li va dir a la meva mare.
8. **Qui t'ho ha dit?** La meva mare m'ho va dir sortint de la comunitat dels meus cosins.
9. **Quines proves et van fer?** No ho recordo. Jo crec que van ser mentre veien en el creix que no sabia dir la "R", allà es van donar compte.
10. **Què va suposar per a tu que et "declaressin" dislèctic?** Vaig preguntar que si era bo o dolent. Tampoc em va afectar molt.
11. **Quines dificultats vas tenir en els estudis?** Em. Llegir, escriure, detectar faltes, bàsicament la llengua. Anglesa, catalana, castellana...
12. **Quines dificultats vas tenir en les tasques ordinàries de la vida quotidiana?**
Poca la veritat. A vegades he d'organitzar la meva habitació perquè soc una mica desordenat. La motxilla de l'escola i els papers que tinc.
13. **Quines dificultats vas tenir en les relacions amb les persones?** Ninguna. Quan era més petit em costava dir el meu nom perquè no sabia dir la "R". Si volia fer un amic, no sabia com dir-li el meu nom.
14. **Com va ser la teva escolaritat? A l'escola? A l'institut? Als estudis post-obligatoris?**
A l'escola: a l'escola tenia bastants problemes amb els deures. En posaven molts i jo m'estressava. També a la hora de classe. A la hora de llegir... tots anaven com un pas davant meu. Però després vaig anar com a una sala i vaig descobrir que no era l'únic i vaig veure que no estava sol.
Vaig canviar de cole per problemes amb altres nens, posaven molts deures i no estava a gust.

A secundària: és millor però també em costa. Anglès i català em costa seguir el ritme i no ho entenc molt.

15. En el cas de no haver seguit amb els estudis, perquè els vas deixar? –

16. T'ha estat senzill arribar fins on ets ara? Si i no. Si perquè m'he anat esforçant i també tot era més fàcil quan vaig canviar d'escola i no perquè tenia problemes i em podria haver "derrumbat" i afectat el tema dels estudis.

17. Quins suports i ajudes has rebut en les diferents etapes de l'escolaritat? A l'Ardenya poca perquè només anava dos o tres hores a la setmana a una classe petita amb dos o tres nens més.

A Fanals molta més ajuda amb la meua professora. Em van ajudar que tot em fos més fàcil.

La meua mare, el meu pare, m'ajudaven es centraven amb mi molt més que quan no sabien que en tenia. M'ajudaven més amb els deures...

18. Com creus que s'hauria de tractar les persones amb dislèxia? Més a poc a poc, no tan avançats perquè jo per exemple amb l'anglès no se molt i jo sempre ho he dit que m'agradaria tornar a aprendre des de 0. Perquè jo crec que si comences des de 0 altre vegada milloraria bastant.

No anar al ritme dels altres perquè a vegades creuen que tu vas al ritme i veus que tothom ha acabat i tu encara estas per la meitat. Si vols fer bé la lletra tens que esforçar-te el doble i tardar el doble. S'hauria de tractar més lent. Que s'assegurin de que ho saben.

19. Quins errors creus es cometien en el diagnòstic i tractament?

Pues que no es creguin que som més tontos i no és així, som igual d'intel·ligents però hem de fer el doble d'esforç de les altres persones per estar al seu nivell i això costa més per això a vegades la gent es pensa que ets més lent o més tonto.

Pautes de les persones amb dislèxia

Dislèxia

ACTITUD DEL PROFESSOR VERS L'ALUMNE

- Comprensió.
- Sensibilitat.
- Donar oportunitats perquè l'alumne demostrï el que sap.
- Reconèixer que l'alumne és diferent.
- Crear ambient de confiança.
- Acceptar que el procés és lent.

QUÈ CAL SABER DE L'ALUMNE

- Quan van començar les seves dificultats.
- Si té superades les seves habilitats lectores.
- Nivell de llenguatge.
- Interessos.
- Habilitats.

PARTICIPACIÓ DE L'ALUMNE

- !!-No eximir-lo de les seves responsabilitats.
- Provocar la seva participació segons les seves possibilitats.
- Ajudar-lo i donar-li els mitjans perquè pugui respondre.
- L'alumne ha de tenir la seguretat de no ser jutjat pels seus errors.
- Donar l'oportunitat perquè l'alumne pugui sobresortir.

NIVELL D'ÈXITS

- No realitzar cap activitat a nivell independent sense haver fet prou exercicis.
- Pautes clares per a cada activitat.
- Possibilitat de consultar i corregir errors abans de ser avaluats.
- Cal que l'alumne sàpiga quin tipus d'examen haurà de fer.

EL DISLÈXIC A L'AULA

*ELS RISCS D'ALARMA ES MANIFESTEN a PRE-ESCOLAR.

- Dificultat per aprendre els colors.
- Problemes de parla.
- Dificultat en creuar la línia mitja del cos.
- Problemes de lateralitat i visomotors.

*SI L'ALUMNE COMENÇA A FRACASSAR, CAL OBSERVAR:

- L'atenció.
- L'ortografia.
- Memorització.
- Fa els deures.
- Presenta els treballs polits.
- Només contesta el que se li pregunta.
- Estudia a casa.
- Abandona de seguida.
- Utilitza recursos estranys.
- Fa aprenentatges desiguals.
- És un alumne que es perd.
- Només pot estar atén de manera parcial.
- Gairebé mai no reconeix allò que és essencial.
- Les seves respostes són: tardanes, fora de temps, equivocades.
- Seguretat en el treball.
- Lentitud en els processos mentals que possibiliten la integració, el maneig i l'expressió rebuda per escrit.
- Dificultat per fer servir espontàniament estratègies cognitives i d'anàlisi.
- Dificultats per percebre de manera immediata els errors, especialment els de tipus mecànic.

RECOMANACIONS A MESTRES DE PRIMÀRIA

La dislèxia és una dificultat penosa, però cal que no derivi a la tragèdia.

Primerament, el que és més important és el reconeixement d'aquesta dificultat i assumir-la.

L'actitud que cal prendre ha de ser:

1. No el qualifiquis precipitadament de gandul i deixat.
2. No facis comparances odioses amb altres persones de la seva família o amb altres companys de curs de l'escola.
3. No el pressionis sobre manera que arribi a tenir por de fracassar.
4. Sense el seu consentiment, no esperis que llegeixi en veu alta als altres.
5. No recomanis que llegeixi a casa. No ho farà de bon grat. Més aviat cal demanar que li llegeixin els adults, i aquesta lectura ha de ser fins que ell vulgui.
6. No esperis que aprengui a ortografiar bé una paraula, escrivint-la solament unes quantes vegades; de ben segur que no ho aconseguirà.
7. No et sorprenguis si la seva escriptura és irregular i desordenada. Escriure és una cosa molt difícil per a ell.
8. No et sorprenguis si es cansa fàcilment o es desanima.
9. No et sorprenguis si els seus exercicis i rendiment són irregulars, és a dir, uns dies li surten bé i, d'altres, no.
10. No li diguis només: "Esforça't més".
11. Anima'l molt en aquelles coses que pot fer bé.
12. Llegeix-li en veu alta els textos.
13. Expressa-li que aprecies el seu esforç (p.e. si en un treball escrit fa faltes d'ortografia, fes-li veure que ha escrit moltes més paraules bé).
14. Fes-li conèixer les paraules en detall, amb poques lletres cada vegada i separatament.
15. Discuteix amb ell, obertament, sobre aquelles coses en les quals troba dificultats.
16. Ajuda'l a reconèixer que hi ha moltes coses que pot fer bé.
17. Recomana-li que vagi a poc a poc i que agafi tot el temps que li calgui.